

บทที่ 3

หลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณา

ในบทนี้ เป็นการเปรียบเทียบหลักการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับลักษณะของคำรับสารภาพที่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีได้และผลของการรับสารภาพในชั้นพิจารณา รวมถึงจะได้วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของศาลไทยและศาลต่างประเทศเกี่ยวกับการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร

3.1 หลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาตามกฎหมายไทย

3.1.1 คำรับสารภาพที่รับฟังได้

3.1.1.1 ความหมายของคำรับสารภาพ

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน “คำรับสารภาพ” หมายถึง “คำพูดอันเป็นการยอมรับผิด” คำรับสารภาพในภาษาอังกฤษตรงกับคำว่า “confession” ส่วนในภาษาละตินตรงกับคำว่า “confessio” คำรับสารภาพในคดีอาญา คือ การที่บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด⁹⁹ ได้กล่าวถ้อยคำอันเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงอันเป็นปฏิปักษ์หรือเป็นผลร้ายต่อตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงโดยตรงว่าตนเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา หรือการยอมรับข้อเท็จจริงซึ่งอาจนำไปสู่การวินิจฉัยได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาก็ตาม¹⁰⁰ คำรับสารภาพในคดีอาญานั้นอาจเป็นคำรับสารภาพที่ให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุม พนักงานสอบสวน หรือการรับสารภาพต่อศาล

⁹⁹ จาก กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 90), โดย แวว ยอดพยุง, 2509, กรุงเทพฯ: สุทธิการพิมพ์. ลิขสิทธิ์ 2509 โดยสำนักพิมพ์สุทธิการพิมพ์.

¹⁰⁰ แหล่งเดิม, หน้า 12.

3.1.1.2 ลักษณะของคำรับสารภาพที่รับฟังได้

1) พิจารณาจากรูปแบบของการรับสารภาพ

การรับสารภาพของจำเลย อาจทำได้ 2 รูปแบบ คือ การรับสารภาพด้วยวาจา และการรับสารภาพเป็นลายลักษณ์อักษร สำหรับคำรับสารภาพด้วยวาจา อาจมีได้ทั้งโดยตรงและโดยปริยาย คำรับสารภาพโดยปริยายมักเกิดจากคำพูดที่ไม่ได้เป็นการรับสารภาพโดยตรงเสียทีเดียว แต่พออนุมานถึงข้อเท็จจริงได้ คำรับสารภาพโดยปริยายมักไม่ใคร่จะเกิดขึ้นบ่อยนัก โดยมากมักจะเป็นการรับสารภาพโดยตรง เช่น ผู้ต้องหาในคดีอาญารับสารภาพต่อพนักงานสอบสวนว่าได้กระทำความผิด เป็นต้น ส่วนคำรับสารภาพเป็นลายลักษณ์อักษร อาจเกิดจากคำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่ถูกบันทึกข้อความเป็นลายลักษณ์อักษร ในลักษณะของบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา โดยพนักงานสอบสวนจะต้องอ่านบันทึกคำให้การของผู้ต้องหาและให้ผู้ต้องหาอ่านเองอีกครั้งหนึ่ง ก่อนให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อไว้ในบันทึกคำให้การดังกล่าว¹⁰¹ ส่วนในชั้นพิจารณาคดีของศาลนั้น จำเลยจะยื่นคำให้การรับสารภาพเป็นวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ ซึ่งตามกฎหมายแล้ว เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาล และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ศาลจะต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง ซึ่งศาลจะต้องจดคำให้การของจำเลยไว้ แต่ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ศาลก็จะต้องจดรายงานกระบวนการพิจารณาไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไปเช่นกัน ซึ่งในกรณีนี้แม้ว่าจำเลยจะยื่นคำให้การรับสารภาพเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ตาม ศาลก็ต้องถามคำให้การจำเลยอีกครั้งหนึ่ง แล้วจดรายงานกระบวนการพิจารณาให้จำเลยลงชื่อในรายงานกระบวนการพิจารณาไว้ด้วย ตามบทบัญญัติในมาตรา 172¹⁰²

2) พิจารณาจากเนื้อหาของคำรับสารภาพ

ก. จะต้องยอมรับว่ากระทำความผิด กล่าวคือ “คำรับสารภาพ” จะต้อง มีลักษณะเป็นการยอมรับว่าตนได้กระทำความผิดอาญาตามที่โจทก์ฟ้อง มิใช่เป็นการให้ “คำรับ” ที่เป็นแต่เพียง

¹⁰¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้”

¹⁰² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจดรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป”

การยอมรับในข้อเท็จจริงบางประการตามที่ปรากฏในคำฟ้องของโจทก์เท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายสาหัส ทุพพลภาพขาเป๋ และป่วยเจ็บด้วยอาการทุกเขวทนาเกินกว่า 20 วัน ซึ่งจำเลยยอมรับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นว่า ผู้เสียหายมีอาการเจ็บป่วยดังกล่าวจริง แต่ไม่ได้ยอมรับสารภาพว่าเป็นผู้กระทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ ผลคือ ข้อเท็จจริงว่าผู้เสียหายเจ็บป่วยด้วยอาการสาหัสตามกฎหมาย เป็นที่ยุติแล้วตามคำรับของจำเลย ส่วนจำเลยจะเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ยังไม่เป็นที่ยุติ

ผู้เขียนเห็นว่า กรณี “คำรับ” ในข้อเท็จจริงในบางกรณีก็อาจจะนำไปสู่การยอมรับสารภาพว่ากระทำความผิดตามฟ้องได้เช่นกัน หากมีความชัดเจนเพียงพอ เช่น กรณีโจทก์ฟ้องว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายและฐานครอบครองอาวุธปืนโดยมิได้รับอนุญาต จำเลยให้การปฏิเสธว่ามีได้ฆ่าผู้อื่น แต่ยอมรับว่าเป็นของกลางซึ่งไม่มีทะเบียนนั้นเป็นของตนจริง ดังนี้ จึงถือได้ว่า การรับข้อเท็จจริงตนเป็นเจ้าของปืนของกลางซึ่งไม่มีทะเบียน เป็นการรับสารภาพในความผิดฐานครอบครองอาวุธปืนโดยมิได้รับอนุญาตได้เช่นกัน

ข. จะต้องชัดเจนไม่เคลือบคลุม กล่าวคือ “คำรับสารภาพ” จะต้องชัดเจนและไม่เคลือบคลุม ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่โจทก์ฟ้องจำเลยโดยขอให้ศาลเลือกลงโทษในความผิดฐานใดฐานหนึ่งในหลายฐานความผิดที่ฟ้องตามที่พิจารณาได้ความ เช่น ฟ้องว่าจำเลยลักทรัพย์หรือมิฉะนั้นก็รับของโจร ดังนี้ คำรับสารภาพของจำเลยจะต้องได้ความชัดเจนว่า จำเลยรับว่าได้กระทำความผิดฐานใดในระหว่างสองฐานความผิดที่โจทก์ฟ้อง มิฉะนั้น ไม่ถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ชัดเจน และต้องสืบพยานต่อไปจนกว่าจะได้ความว่าได้กระทำความผิดฐานใดกันแน่¹⁰³

ค. จะต้องรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา กล่าวคือ “คำรับสารภาพ” จะต้องเป็นการรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหาตามฟ้องโดยไม่มีเงื่อนไข หรือข้อต่อสู้ใด ๆ แอบแฝง ยกตัวอย่างเช่น กรณีการรับสารภาพ โดยมีข้อต่อสู้อยู่ในตัว เช่น ยอมรับว่ากระทำความผิดตามฟ้องจริง แต่กระทำเพื่อป้องกันตัวหรือมีความจำเป็น หรือเป็นการบันดาลโทสะ เป็นต้น ต้องถือว่าเป็นการปฏิเสธ มิใช่การรับสารภาพผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 955/2480)¹⁰⁴ จำเลยให้การรับสารภาพฐานลักทรัพย์ตามคำฟ้อง และแถลงต่อศาลว่า กระทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์นั้น การที่จำเลยแถลงต่อศาลว่า กระทำไปโดย

¹⁰³ คำพิพากษาฎีกาที่ 819/2513 ประชุมใหญ่ 2513 ณ.1189

¹⁰⁴ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 1475/2550 และคำพิพากษาฎีกาที่ 330/2491 ประชุมใหญ่ 2491 ณ. 457

รู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็เพื่อให้ศาลบรรเทาโทษ คือ ลงโทษจำเลยสถานเบา ไม่ใช่เป็นการว่ามีเจตนากระทำความผิด ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2274/2525) กรณีนี้ถือว่าจำเลยรับสารภาพตามฟ้องแล้วนั่นเอง

ส่วนการรับสารภาพต้องรับตลอดข้อหา นั้น เพราะเหตุว่า คำขอของโจทก์อาจมีการขอให้ศาลลงโทษในความผิดใดฐานหนึ่ง แต่ขอให้เพิ่มโทษเพราะเหตุกระทำความผิดอีก การรับสารภาพของจำเลยที่ศาลจะนำมาพิจารณาเพื่อทำคำพิพากษานั้น จะต้องเป็นคำรับสารภาพในความผิด คือ ตลอดข้อหา แต่ถ้าจำเลยรับสารภาพตลอดฟ้อง หมายความว่า ยอมรับว่าได้กระทำความผิดอันเป็นเหตุที่โจทก์ขอให้เพิ่มโทษด้วย ซึ่งถ้าจำเลยรับสารภาพในกรณีหลังนี้ ศาลก็จะเพิ่มโทษให้ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1017/2507 ประชุมใหญ่ 2507 ณ.1692 คำพิพากษาฎีกาที่ 387/2525 ประชุมใหญ่ 2525 ณ. 237)¹⁰⁵

3) พิจารณาจากวิธีการได้มาซึ่งคำรับสารภาพ

ก. คำรับสารภาพในชั้นจับกุมหรือชั้นรับมอบตัว ก่อนที่ผู้ต้องหาที่ถูกนำตัวมาสู่การสอบสวนของพนักงานสอบสวน อาจผ่านขั้นตอนการถูกจับกุมตัวมาก่อน ซึ่งผู้ต้องหาอาจจะให้ถ้อยคำต่อเจ้าพนักงานผู้จับในชั้นจับกุม หรือในชั้นรับมอบตัว โดยยอมรับสารภาพว่าตนกระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคท้าย ได้บัญญัติไว้ว่า “ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้าถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน แต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา 83 วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับแล้วแต่กรณี” ดังนั้น แม้ว่าเจ้าพนักงานผู้จับกุมจะได้กระทำการแจ้งสิทธิตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดจนครบถ้วนแล้วก็ตาม คำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่มีอาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

ข. คำรับสารภาพในชั้นสอบสวน สำหรับคำรับสารภาพของผู้ต้องหาชั้นสอบสวน ไม่ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาล หากได้กระทำตามขั้นตอนและวิธีการตามกฎหมาย

¹⁰⁵ จาก หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 (น. 111), โดย ณรงค์ ใจหาญ, 2550, กรุงเทพฯ: วิญญูชน. ลิขสิทธิ์ 2550 โดยสำนักพิมพ์วิญญูชน.

ก่อนที่จะได้มาซึ่งคำรับสารภาพโดยถูกต้องและครบถ้วนแล้วกล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ต้องหาให้การสอบสวนของพนักงานสอบสวน ไม่ว่าจะได้ผ่านการจับกุมมาก่อนหรือไม่ กฎหมายได้กำหนดมาตรการและขั้นตอนให้พนักงานสอบสวนต้อง ดำเนินการต่าง ๆ ตามกฎหมายให้ครบถ้วนก่อนทำการสอบสวน ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา ดังนี้

(1) การจัดหาทนายให้แก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน กล่าวคือ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ พนักงานสอบสวนจะต้องถามผู้ต้องหาเสียก่อนว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความ จะต้องดำเนินการจัดหาทนายความให้กับผู้ต้องหาเสียก่อนจะดำเนินการสอบสวนต่อไป ส่วนในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ด้วยเช่นกัน ซึ่งถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความและต้องการทนายความ จะต้องจัดหาทนายความให้ด้วย¹⁰⁶

(2) การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี กล่าวคือ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี พนักงานสอบสวนจะต้องแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของ

¹⁰⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1

พนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร นอกจากนี้ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามกฎหมายดังกล่าวนี้ด้วย

นอกจากนี้พนักงานสอบสวนจะต้องจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน และในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควร ไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน¹⁰⁷

(3) สิทธิในการมีทนายความและผู้ท้าวางใจเข้ารับฟังการสอบปากคำของผู้ต้องหา กล่าวคือ พนักงานสอบสวนจะต้องอนุญาตให้ทนายความของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องหาท้าวางใจเข้ารับฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาได้ด้วย¹⁰⁸

(4) การแจ้งสิทธิต่าง ๆ ให้ผู้ต้องหาทราบก่อนที่จะให้ถ้อยคำใด ๆ แก่พนักงานสอบสวน กล่าวคือ ในการถามคำให้การผู้ต้องหา กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่าผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ และถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ รวมถึงจะต้องแจ้งสิทธิเกี่ยวกับการที่ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนท้าวางใจเข้ารับฟังการสอบปากคำตนได้ด้วย¹⁰⁹

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่ได้ดำเนินการตามกฎหมายดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะส่งผลให้ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนที่จะมีการดำเนินการดังกล่าวจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นมิได้¹¹⁰ ดังนั้น จึงเท่ากับว่าคำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่จะสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ จะต้อง

¹⁰⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ

¹⁰⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 134/3

¹⁰⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคแรก

¹¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคท้าย

ผ่านการดำเนินการและการแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก่อนสอบสวนตามที่กฎหมายกำหนดไว้เสียก่อน

สำหรับในกรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ที่กำหนดให้ต้องมีการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบในเวลาแรกที่ต้องมาปรากฏตัวต่อพนักงานสอบสวนนั้น ในกรณีที่ไม่วินิจฉัยตามที่กฎหมายบัญญัติจะมีผลอย่างไรนั้น กฎหมายมิได้บัญญัติผลไว้อย่างชัดเจน แต่ในกรณีนี้ได้มีความเห็นของนักกฎหมายที่แตกต่างกันอยู่ กล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ถ้าไม่ได้แจ้งข้อหาไม่ว่าคดีนั้นได้มีการสอบสวนในความผิดตามข้อหาสำหรับตัวผู้ต้องหา นั้น เป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยในความผิดตามข้อหาตามมาตรา 120¹¹¹ ส่วนนักกฎหมายอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า การไม่แจ้งข้อหาไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป ไม่ถึงกับทำให้การสอบสวนเสียไป อัยการยังคงมีสิทธิฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยได้ ผลของการไม่แจ้งข้อหาคงเป็นแต่จะใช้คำให้การนั้น (รวมถึงคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน) ยันผู้ต้องหาในชั้นพิจารณาไม่ได้เท่านั้น¹¹²

(5) คำรับสารภาพจะต้องได้มาด้วยความสมัครใจ กล่าวคือ คำรับสารภาพในชั้นสอบสวนที่จะสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้จะต้องเป็นการรับสารภาพด้วยความสมัครใจ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 บัญญัติไว้ว่า “ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา” คำรับสารภาพโดยไม่สมัครใจตามแนวคิดของกฎหมายไทย อาจเกิดจากการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

การหลอกลวงเพื่อจูงใจให้รับสารภาพ หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่ทำเพื่อให้ผู้ต้องหาเกิดความหลงผิดและเป็นเหตุให้ผู้ต้องหารับสารภาพ อาจจะเป็นการกระทำทางร่างกาย วาจา หรือการปกปิดความจริงที่ควรบอกแก่ผู้ต้องหา โดยอาจจะไม่ได้แสดงออกโดยตรงก็ได้ เพียงแต่

¹¹¹ จาก กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (น. 291), โดย คณิง ภาไชย, 2543, กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์. ลิขสิทธิ์ 2543 โดยสำนักพิมพ์พิมพ์ลักษณ์.

¹¹² จาก หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1250/2521, โดย จิตติ ดิงศภัทรย์. (อ้างไว้ใน “คำรับสารภาพชั้นสอบสวน,” โดย ธีสุภรณ์ พันธุ์ฤทธิ, 2538, วารสารอัยการ, 18 (206), น. 111.)

เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้ต้องหาเข้าใจได้ก็พอ และไม่จำเป็นต้องเป็นการบอกกล่าวโดยตรงกับผู้ต้องหา เพียงแต่กล่าวกับผู้ใดโดยเจตนาให้ผู้นั้นบอกผู้ต้องหาอีกต่อหนึ่งก็ได้¹¹³ ยกตัวอย่างเช่น ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพเพราะถูกตำรวจหลอกลวงว่า มีพยานรู้เห็นว่าจำเลยเป็นผู้ร้าย ถ้าไม่รับจะตกหนักคนเดียว ถ้ารับสารภาพบางทีศาลอาจจะกรุณาเพียง 4-5 ปี คำรับสารภาพฟังไม่ได้¹¹⁴ จำเลยรับสารภาพว่าฆ่าคนตายโดยเจตนา เพราะพนักงานสอบสวนกล่าวแก่จำเลยว่า ได้สวนพยานโจทก์สม พยานจำเลยไม่สม จริงอย่างไรขอให้รับสารภาพเสียจะได้รับความกรุณาจากศาล จำเลยเห็นว่าเห็นจะถูกตัดหัว พนักงานสอบสวนว่า ฟังทำผิดครั้งแรกศาลคงกรุณาไม่ถูกตัดหัว คำรับสารภาพรับฟังไม่ได้¹¹⁵ จำเลยรับสารภาพเพราะพนักงานสอบสวนให้คำแนะนำว่า “ให้รับเสียโดยดีจะกันไว้เป็นพยาน” คำรับสารภาพของจำเลยรับฟังไม่ได้¹¹⁶ จำเลยรับสารภาพเพราะพนักงานสอบสวนพูดว่า “ถ้ารับเสียจะได้รับความกรุณาจากศาล เพราะเรื่องนี้มีหลักฐานอื่นยืนยันความผิดของจำเลย” ซึ่งความจริงไม่มี คำรับสารภาพจึงมาจากการหลอกลวงรับฟังไม่ได้¹¹⁷ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามคำพูดของเจ้าพนักงานที่กล่าวต่อผู้ต้องหา หากกระทำด้วยความชอบธรรมมิได้มีเจตนาหลอกลวงหรือจงใจข่มขู่รับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานได้ เช่น พนักงานสอบสวนพูดกับผู้ต้องหาว่า ฝ่ายโจทก์มีพยานหลักฐานมั่นคง ถ้าให้การรับสารภาพก็จะได้รับความปรานีจากศาล ไม่ถือว่าเป็นการขู่ข่มขู่หลอกลวง¹¹⁸ พนักงานสอบสวนพูดกับผู้ต้องหาว่า ถ้าทำผิดจริงก็รับสารภาพเสีย โทษจะได้เบา ไม่เป็นคำหลอกลวง คำรับสารภาพรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้¹¹⁹ เป็นต้น

การขู่ข่มขู่เพื่อรับสารภาพ หมายถึง การทำให้ผู้ต้องหาหวั่นวิตกหรือกลัวว่าจะเกิดภัยอันตรายแก่ตนเองหรือแก่ผู้อื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ต้องหา¹²⁰ อาจเป็นการกระทำด้วยวาจา

¹¹³ “คำรับสารภาพชั้นสอบสวน,” (น. 119). เล่มเดิม.

¹¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 542/2460, 543/2460

¹¹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 98/2463

¹¹⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 500/2474

¹¹⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 218/2474

¹¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 518/2464

¹¹⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 157/2467

¹²⁰ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (น. 297). เล่มเดิม.

หรือพฤติกรรมทำให้เกิดความกลัวก็ได้ เช่น การขู่เชิญด้วยการคำว่าจะทุบตี ทำร้ายร่างกาย หากไม่รับสารภาพ หรือถ้าไม่รับสารภาพจะถูกจำคุก 20 ปี ส่วนการกระทำในลักษณะของการบีบบังคับก็ถือเป็นการข่มขู่ เช่น พนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาแล้วขังไว้ วันรุ่งขึ้นเบิกตัวมาสอบสวน ถามว่า “รับไหม” จำเลยไม่รับจึงนำไปขังต่อ รุ่งเช้าก็เบิกตัวมาสอบสวนเช่นเดียวกันนี้อีกทุกวัน จนในที่สุดผู้ต้องหาจึงยอมรับสารภาพ เป็นต้น การขู่ด้วยวาจาไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำที่รุนแรง อาจข่มขู่ด้วยความสุภาพก็ได้ เช่น ในคดีอังกฤษเรื่องหนึ่ง คำพูดของพนักงานสอบสวนที่ว่า “หากท่านไม่บอกท่านจะลำบาก และผลร้ายจะเกิดแก่ท่าน” ถือว่าเป็นคำข่มขู่ให้รับสารภาพรับฟังไม่ได้¹²¹

การให้สัญญาแก่ผู้ต้องหาเพื่อจูงใจผู้ต้องหาให้รับสารภาพ อาจเป็นการสัญญาให้สิ่งตอบแทน หรือจะให้ประโยชน์หรือการตอบแทนอย่างอื่น ยกตัวอย่างเช่น ให้สัญญาว่าจะปล่อยตัว สัญญาว่าจะให้ญาติเยี่ยมได้ หรือให้สัญญาว่าถ้าให้รับสารภาพแล้วให้จะกันตัวออกมาเป็นพยาน¹²² แม้ผู้ต้องหาจะรู้ว่าตนมิได้กระทำความผิดก็ตาม แต่การเลี้ยงสุจริตไปก็ไม่แน่ว่าคดีจะชนะหรือไม่ การที่เขาปล่อยออกจากการเป็นผู้ต้องหามาเป็นพยานนั้นแน่นอนที่จะได้พ้นทุกข์ได้ทันที จึงยอมรับตามที่พนักงานสอบสวนต้องการ หรือให้สัญญาว่าถ้ารับสารภาพแล้วจะสั่งไม่ฟ้อง¹²³ เป็นต้น

การกระทำอันมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้รับสารภาพ คำนี้เป็นคำที่กว้าง ๆ หมายความว่ารวมถึง การกระทำทุกอย่างของพนักงานสอบสวนซึ่งทำให้ผู้ต้องหาจำต้องรับสารภาพ อันเป็นคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยไม่บริสุทธิ์ใจ และเพียงใดจะถือว่าเป็นการกระทำอันมิชอบนี้ ย่อมอยู่ในดุลพินิจของศาลที่พิจารณาได้อย่างเต็มที่ ยกตัวอย่างเช่น พนักงานสอบสวนเกลี้ยทรมาณผู้ต้องหาโดยปลุกขึ้นมาทำการสอบสวนทุก ๆ ชั่วโมง จนไม่มีเวลานอน หรือแกล้งส่องไฟสว่างจ้าไปยังผู้ต้องหาเป็นเวลานาน ๆ หรือผลัดเปลี่ยนกันมาสอบสวนผู้ต้องหาตลอดวันตลอดคืน จนทำให้ผู้ต้องหาเกิดความรำคาญและหมดกำลังใจ จึงยอมรับสารภาพ ย่อมถือว่าเป็นการกระทำอันมิชอบ หรือการฉ้อโกงหรือให้ยาพิษทำให้ผู้ต้องหาพูดหรืออยากพูด และทำให้พูดจนรับสารภาพเช่นนี้ ย่อมถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ได้มาโดยมิชอบ¹²⁴

¹²¹ “คำรับสารภาพชั้นสอบสวน,” (น. 120-121). เล่มเดิม.

¹²² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 500/2474, 974/2474

¹²³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1039/2482

¹²⁴ “คำรับสารภาพชั้นสอบสวน,” (น. 121). เล่มเดิม.

ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 135 ดังกล่าวข้างต้น จะส่งผลให้คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบ และต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226¹²⁵ สำหรับกรณีที่บุคคลอื่นที่มีใช้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ให้คำมั่นสัญญา ชูเจ็ญ หลอกหลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยรับสารภาพในที่นี้ คำรับสารภาพดังกล่าวก็จะรับฟังไม่ได้ ตามบทบัญญัติในมาตรา 226 เช่นกัน¹²⁶

ค. คำรับสารภาพในชั้นพิจารณาของศาล

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถกระทำได้ 2 รูปแบบ คือ การให้การรับสารภาพด้วยวาจา และการให้การรับสารภาพเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งในชั้นพิจารณาคดีของศาลในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้กำหนดให้จำเลยต้องยื่นคำให้การเป็นหนังสือดังเช่นในคดีแพ่ง ในกรณีที่จำเลยประสงค์จะให้การรับสารภาพ และขอให้ศาลลดหย่อนผ่อนโทษให้ หรือขอให้รอลงโทษจำเลยไว้ก่อน จำเลยก็มักจะให้การเป็นหนังสือรับสารภาพผิดตามฟ้องต่อศาล และในขณะเดียวกันก็จะได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นเหตุขอลดหย่อนผ่อนโทษหรือรอลงโทษมาพร้อมกันด้วย

คำรับสารภาพที่สามารถรับฟังได้ในชั้นพิจารณาของศาล เป็นไปตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจดรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป ”

ดังนั้น ในชั้นพิจารณาของศาล เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว ศาลมีหน้าที่จะต้องดำเนินการตาม มาตรา 172 ข้างต้นก่อนเสมอ ไม่ว่าจำเลยจะได้ยื่นคำให้การเป็นหนังสือต่อศาลแล้ว

¹²⁵ มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเจ็ญ หลอกหลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน ”

¹²⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 102/2474

ก็ตาม ศาลก็ต้องสอบถามคำให้การจำเลยด้วยวาจาอีกครั้งหนึ่งเสมอ ส่วนกรณีศาลสอบคำให้การจำเลยแล้ว จำเลยไม่ยอมให้การใด ๆ ก็เป็นสิทธิของจำเลยในทางที่จะอยู่เฉยอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ มีสิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ เลยก็ได้ และในกรณีนี้ ศาลก็จะทำแต่เพียงการจกรายงานและดำเนินการพิจารณาต่อไปเท่านั้น ศาลไม่มีอำนาจที่จะบังคับจำเลยได้

นอกจากนี้ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปี ในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ ส่วนในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ อันเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173

3.1.2 ความเชื่อถือได้ในคำรับสารภาพ

แม้ว่าคำรับสารภาพของจำเลย จะเป็นคำรับสารภาพที่รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้แล้วก็ตาม¹²⁷ แต่คำรับสารภาพที่รับฟังได้นั้น ก็เป็นเพียงพยานหลักฐานที่เข้ามาสู่สำนวนของศาลที่ศาลจะต้องนำมาพิเคราะห์กลั่นกรองในลำดับต่อไปว่า คำรับสารภาพนั้น มีความน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด ก่อนที่จะนำไปสู่การทำพิพากษาต่อไป ดังนั้น แม้ว่าคำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานที่สามารถรับฟังได้ตามกฎหมายแล้ว แต่อาจจะไม่ได้สามารถเชื่อถือได้เสมอไป ทั้งนี้เนื่องจากข้อพิจารณาที่ว่า “พยานหลักฐานที่รับฟังได้” กับ “พยานหลักฐานที่เชื่อถือได้” เป็นคนละกรณีกัน¹²⁸ กล่าวคือ พยานหลักฐานที่รับฟังได้ เป็นข้อพิจารณาในเรื่อง “การรับฟังพยานหลักฐาน” ที่ศาลจะต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ตามกฎหมายว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐานหรือไม่¹²⁹ ดังนั้น หากพิจารณาแล้วปรากฏว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นเป็นพยานหลักฐานที่กฎหมายห้ามมิให้รับฟัง ศาลย่อมไม่อาจนำพยานหลักฐานเหล่านั้นมาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีได้ กรณีจึงไม่มีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด¹³⁰

¹²⁷ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.1.1.2 (หน้า 40-49).

¹²⁸ จาก “การรับฟังพยานหลักฐานและการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีอาญา (ตอนที่ 1),” โดย กิริติ กาญจนรินทร์, 2547, วารสารศาลยุติธรรม, 4 (5). น. 35-36.

¹²⁹ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.1.1.1 (หน้า 39) และหัวข้อ 3.1.1.2 (หน้า 40-49).

¹³⁰ คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 187-188). เล่มเดิม.

ส่วนการพิจารณาว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นเชื่อถือได้หรือไม่ เป็นการพิจารณาว่าพยานหลักฐานที่ไม่ต้องห้ามมิให้รับฟังซึ่งได้เข้ามาสู่สำนวนความโดยชอบ และเป็นพยานหลักฐานที่ศาลจะนำมาวินิจฉัยตัดสินคดีนั้น เป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นข้อพิจารณาในเรื่องของ “มาตรฐานการพิสูจน์” และ “การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน” ดังนี้

3.1.2.1 มาตรฐานการพิสูจน์

“มาตรฐานการพิสูจน์” หมายถึง มาตรฐานหรือระดับขั้นต่ำในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของกลุ่มความฝ่ายที่มีภาระการพิสูจน์ในคดีประเภทต่าง ๆ ที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าข้อเท็จจริงเป็นดังที่ตนกล่าวอ้างหรือโต้แย้ง มาตรฐานการพิสูจน์มีหลายระดับด้วยกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของคดีว่าเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา การต่อสู้คดีของกลุ่มความ และสถานะของกลุ่มความในคดีว่าเป็นกลุ่มความฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลยสำหรับในคดีอาญา¹³¹

สำหรับระดับมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญา คือ “การพิสูจน์ให้ได้ความชัดเจนโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควรหรือปราศจากเหตุอันควรสงสัย” (beyond reasonable doubt)¹³² คือการที่โจทก์ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดรายนี้ ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยอย่างใดอย่างหนึ่งว่าจำเลยอาจจะไม่ใช่ผู้กระทำความผิดให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย คือ การยกฟ้อง ซึ่งเท่ากับเป็นการฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด อย่างไรก็ตาม โจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงขนาดปราศจากข้อสงสัยจนสิ้นเชิง (beyond any doubt) มาตรฐานการพิสูจน์ระดับนี้เป็นมาตรฐานการพิสูจน์ที่สูงที่สุดในระบบกฎหมายปัจจุบันและใช้เฉพาะกับคดีอาญาที่โจทก์เป็นฝ่ายพิสูจน์ความผิดของจำเลยเท่านั้น หากเป็นกรณีบุคคลอื่นในคดีต้องพิสูจน์หรือเป็นการพิสูจน์ในกรณีอื่นที่ไม่ใช่กรณีโจทก์พิสูจน์ความผิดของจำเลยก็ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นจนปราศจากเหตุอันควรสงสัย เช่น กรณีจำเลยพิสูจน์พยานหลักฐานเพื่อหักล้างพยานหลักฐานโจทก์ หรือกรณีจำเลยกล่าวอ้างข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ จำเลยเพียงแต่นำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อให้ศาลเกิดความสงสัยว่าจำเลยอาจจะไม่ใช่ผู้กระทำความผิด

¹³¹ แหล่งเดิม, หน้า 181.

¹³² จาก คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 243), โดย จริญญา ภักดีธนากุล, 2551, กรุงเทพฯ: จีรรัชการพิมพ์, ลิขสิทธิ์ 2551 โดยสำนักพิมพ์รับการพิมพ์.

หรือพิสูจน์ให้เห็นถึงความโน้มเอียงหรือความน่าจะเป็นของข้อเท็จจริงตามที่ตนกล่าวอ้างมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่งก็เป็นการเพียงพอแล้ว¹³³

3.1.2.2 การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน หมายถึง การที่ศาลนำพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่คู่ความนำสืบ ไม่ว่าจะเป็นพยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานบุคคล มาพิจารณาว่าพยานหลักฐานนั้นคู่ความได้นำสืบให้เชื่อได้ตามข้ออ้างข้อเถียงในประเด็นข้อพิพาทหรือไม่ การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานไว้ค่อนข้างชัดเจนในมาตรา 227¹³⁴ และมาตรา 227/1¹³⁵

สำหรับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา ตามมาตรา 227 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย ซึ่งหลักเกณฑ์การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาดังกล่าวเป็นหลักสากลที่ใช้ในอารยประเทศทั่วไป โดยถือกันว่า "ปล่อยคนผิดสิบคนดีกว่าลงโทษคนบริสุทธิ์เพียงคนเดียว" จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว ในคดีอาญาโจทก์จึงมีภาระหนักในการที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้ได้แจ้งชัดจนศาลแน่ใจและปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยทำผิดจริง ศาลจึงจะลงโทษได้ โดยศาลจะพิจารณา

¹³³ แหล่งเดิม, หน้า 185.

¹³⁴ มาตรา 227 ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

¹³⁵ มาตรา 227/1 ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานชักทอด พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้านหรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน

พยานหลักฐานประกอบตามวรรคหนึ่ง หมายถึง พยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้และมีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย

พยานหลักฐานของโจทก์ก่อน หากพยานหลักฐานของโจทก์ฟังไม่ได้ชัดเจนว่าจำเลยกระทำความผิดศาลก็จะมีคำพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์โดยไม่ไปพิจารณาพยานหลักฐานของจำเลย แต่หากพยานหลักฐานของโจทก์ฟังได้ชัดเจนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจึงจะพิจารณาพยานหลักฐานของจำเลยต่อไปว่าพยานหลักฐานของจำเลยสามารถหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ได้หรือไม่ หรือพยานหลักฐานของจำเลยทำให้ศาลสงสัยในพยานหลักฐานของโจทก์หรือไม่ หากพยานหลักฐานของจำเลยสามารถหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ได้หรือพยานหลักฐานของจำเลยทำให้ศาลสงสัยในพยานหลักฐานของโจทก์หรือทำให้ศาลมีข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยอาจจะมีผู้กระทำความผิดนั้น ศาลก็จะมีคำพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์¹³⁶ และเหตุสงสัยตามสมควรจะต้องมีเหตุผลอันสมควรที่จะให้เกิดความสงสัย¹³⁷ ข้อสงสัยที่ห่างไกลต่อเหตุผลไม่เป็นเหตุให้ยกฟ้อง¹³⁸ ทั้งนี้ความสงสัยอันเป็นเหตุยกฟ้องโจทก์นั้นหมายถึง สงสัยในพยานหลักฐานที่โจทก์นำเสนอ ซึ่งหมายถึงพยานหลักฐานที่นำเสนอเป็นพยานหลักฐานที่มีข้อตำหนิหรือไม่น่าเชื่อถือให้เชื่อฟังหรือมีน้ำหนักน้อยนั่นเอง¹³⁹ ดังนั้นการใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลในคดีอาญา ศาลจึงต้องตรวจดูให้แน่ใจว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ นั้นจะสมเหตุสมผลพอที่วิญญูชนจะลงความเห็นว่าเป็นความจริงหรือไม่ ถ้ามีเหตุผลพอแล้วก็นับว่าเป็นความจริง แต่ถ้ายังอยู่ในความคาดหมายว่าอาจจะเป็นความจริงดังนี้ไม่พอ และความเชื่อนั้นจะต้องเกิดจากข้อเท็จจริงที่เลือกเฟ้นโดยสุ่มรอบคอบประกอบด้วยเหตุผลทั้งปวงแล้วโดยคำนึงถึงหลักวิชาจิตวิทยา วิทยาศาสตร์ และความก้าวหน้าทางวิชาการสมัยใหม่ประกอบขึ้นเป็นเหตุผลด้วย¹⁴⁰

เกี่ยวกับกรณีการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา ท่านอาจารย์จิตติ ดิงสภักดิ์ ได้เคยให้ข้อสังเกตไว้ว่า “การตัดสินปัญหาข้อเท็จจริงอาศัยความน่าจะเป็น (probability) ในระดับ

¹³⁶ คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 290-291). เล่มเดิม.

¹³⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 572/2500 วินิจฉัยไว้ว่า อันประโยชน์แห่งความสงสัยที่จะยกให้เป็นผลดีแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 นั้นมีหลักอยู่ว่าจะต้องมีเหตุผลอันสมควรที่จะทำให้เกิดความสงสัย

¹³⁸ จาก ข้อสังเกตในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานและการเขียนคำพิพากษา (น. 7), โดย บัญญัติ สุชีวะ, 2518. (สืบค้น 21 มิถุนายน 2555 จากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม)

¹³⁹ จาก “การรับฟังพยานหลักฐานและการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีอาญา (ตอนที่ 4),” โดย กิรติ กาญจนรินทร์, 2548, วารสารศาลยุติธรรม, 5 (2). น. 70.

¹⁴⁰ คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 291). เล่มเดิม.

จิตใจคนธรรมดาจะเชื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจ ความน่าจะเป็นคล้ายคลึงกับความเป็นจริงซึ่งต้องสอดคล้องกับความรู้ ความสังเกต และความชำนาญ ความน่าจะเป็นนี้ จะเป็นความแน่นอน (certainty) ขึ้นเมื่อใดย่อมแล้วแต่น้ำหนัก ยิ่งน่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้มากขึ้น หรือคล้ายคลึงใกล้เคียงความจริงมากเท่าใดก็ยิ่งน่าเชื่อว่าเป็นความจริงแน่นอนยิ่งขึ้นเท่านั้น ที่ว่าแน่นอนยิ่งขึ้นก็เพราะที่จะหาความแน่นอนอันสมบูรณ์จริง ๆ นั้นหาไม่ได้ ความแน่นอน ที่ฟังเป็นความจริงได้ก็ต่อเมื่อความน่าจะเป็นนั้นมีน้ำหนัก ได้แก่ ความแน่นอนตามความรู้สึกรู้สึกของจิตใจ (moral certainty) ความแน่นอนเด็ดขาดเช่นอย่างในการคำนวณ (absolute or mathematical certainty หรือ mathematical probability) นั้นหาไม่ได้ในการฟังคำพยานหลักฐาน¹⁴¹

3.1.2.3 ความเชื่อถือได้ในคำรับสารภาพ

เนื่องจากตามกฎหมายไทย ถือว่า “คำรับสารภาพ” เป็นพยานหลักฐานที่ศาลสามารถรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ หากรูปแบบของคำรับสารภาพ เนื้อหาของคำรับสารภาพ และวิธีการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพชอบด้วยกฎหมาย¹⁴² แต่ถึงแม้ว่าคำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานที่สามารถรับฟังได้ตามกฎหมายแล้วก็ตาม การพิจารณาว่าคำรับสารภาพจะมีความน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใดนั้น ถือเป็นข้อพิจารณาในลำดับถัดมาที่ศาลจะต้องพิจารณาเพื่อวินิจฉัยว่า คำรับสารภาพดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริงอันเป็นพยานหลักฐานที่ศาลจะเชื่อได้หรือไม่ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริง ในความคิดเห็นของผู้เขียน กรณีการรับฟัง “คำรับสารภาพ” เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิพากษาลงโทษจำเลย ตามมาตรา 176 นั้น ก็ควรเป็นไปตามหลักมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญาอันเป็นหลักทั่วไป ตามมาตรา 227 ข้างต้นด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ศาลจะต้องพิจารณาว่า คำรับสารภาพที่รับฟังได้ตามกฎหมายนั้น สามารถพิสูจน์ให้ได้ความชัดเจนจนแน่ใจได้ว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงและจำเลยซึ่งรับสารภาพนั้นเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริงโดยปราศจากข้อสงสัยตามสมควรหรือไม่ หากคำรับสารภาพของจำเลยยังมีข้อน่าตำหนิ หรือมีความบกพร่องที่ทำให้เกิดความสงสัยได้อยู่ คำรับสารภาพดังกล่าวถือเป็นพยานหลักฐานที่ยังไม่มีความน่าเชื่อถือได้มากพอศาลก็จะรับฟังเพียงคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อลงโทษจำเลยไม่ได้

นอกจากนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก วางหลักไว้ว่า การรับสารภาพในคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ให้ศาลฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง อันเป็นหลักการที่สะท้อนให้เห็นว่า แม้คำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานที่รับฟัง

¹⁴¹ จาก ข้อสังเกตในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานและการเขียนคำพิพากษา (น. 4-5), โดย จิตติ ดิงศภัทัย. (สืบค้น 15 มิถุนายน 2555 จาก ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม)

¹⁴² โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 3.1.1.2 (หน้า 40-49).

ได้แล้วก็ตาม แต่ถ้าเป็นความคิดที่มีโทษสูง คำรับสารภาพของจำเลยแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจเชื่อถือได้เพียงพอ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ก็ต่อเมื่อมีพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบจนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่ศาลด้วย ซึ่งพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพก็ต้องเป็นพยานหลักฐานที่สามารถรับฟังได้และมีน้ำหนักน่าเชื่อถือด้วยเช่นกัน กล่าวคือ เป็นพยานหลักฐานที่มีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากคำรับสารภาพของจำเลย¹⁴³ ที่สามารถนำมาประกอบกับคำรับสารภาพแล้วทำให้คำรับสารภาพของจำเลยน่าเชื่อถือมากขึ้นนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม เครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ศาลสามารถวินิจฉัยและชั่งน้ำหนักคำรับสารภาพหรือพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพได้อย่างถูกต้อง และไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด คือ การที่ผู้พิพากษาที่เป็นผู้ตัดสินชี้ขาดในคดีเป็นผู้ซึ่งนั่งพิจารณาในคดีที่ตัดสินด้วยตนเองตลอดกระบวนการพิจารณา เนื่องจากการได้ประจักษ์ซึ่งพยานหลักฐานต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้เห็นพฤติการณ์แวดล้อม เช่น การได้สอบถามพยานต่าง ๆ ด้วยตนเอง การได้รับฟังคำรับสารภาพของจำเลยต่อหน้าศาล จะทำให้ศาลได้เห็นอากัปกิริยาท่าทางของจำเลยและพยานอื่น ๆ เช่น ในขณะที่จำเลยให้การรับสารภาพ ผู้พุดแสดงกิริยาอย่างไร การพุดมีจังหวะประการใด มีความพิรุณหรือมีความน่าสงสัยหรือไม่ เป็นต้น การพิเคราะห์ถึงเหตุแวดล้อมกิริยาท่าทางของผู้พุดและพฤติการณ์ต่าง ๆ ประกอบให้ถี่ถ้วน จะทำให้ศาลชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือ และวินิจฉัยชี้ขาดได้อย่างถูกต้อง การวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงว่าเป็นประการใดนั้น อยู่ที่ความเชื่อของผู้วินิจฉัย ซึ่งจะวินิจฉัยได้ถูกต้องหรือไม่อยู่ที่ความพินิจพิเคราะห์และรอบคอบของผู้นั้น¹⁴⁴

เกี่ยวกับกรณีดังกล่าว ในประกาศฉบับแรกตั้งกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ 25 มีนาคม สก 110 ได้ปรากฏพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความว่า “มีพระบรมราชโองการมาพระบัณฑูรสุรสิงหนาท ดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า ฯลฯ ประการหนึ่ง ศาลก็จะพิจารณาคดีของราษฎรนั้น ก็แยกย้ายอยู่หลายกระทรวงทั้งผู้พิจารณาและผู้พิพากษาก็อยู่ในที่ต่างกัน

¹⁴³ คำพิพากษาฎีกาที่ 7562/2537 พยานหลักฐานประกอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 176 จะต้องไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพ การรับฟังคำรับขึ้นสอบสวนซึ่งจำเลยปฏิเสธในชั้นพิจารณามาใช้ลงโทษจำเลยโจทก์ต้องมีพยานหลักฐานประกอบว่าจำเลยกระทำผิดจริงโดยพยานหลักฐานประกอบนั้นต้องมีคำของเจ้าพนักงานตำรวจผู้สอบสวนคำรับนั้น ส่วนบันทึกการจับกุม คำให้การขึ้นสอบสวนของจำเลย บันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและภาพถ่ายประกอบการนำชี้ที่เกิดเหตุแม้จะมีภาพจำเลยและมีข้อความระบุว่าจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายแต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและขึ้นสอบสวนไม่ใช่พยานหลักฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและขึ้นสอบสวนเพื่อให้เห็นว่าจำเลยกระทำผิด

¹⁴⁴ จาก “แนวความคิดในการปรับปรุงราชการศาลยุติธรรม,” โดย หลวงจำรูญนิติศาสตร์, 2549, วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิตย์, 6 (1), น. 6.

ผู้พิพากษาจะบังคับความซื่อสัตย์คดีคดีอาชญากรรมแต่ในถ้อยคำสำนวนที่ในกระดาศสมมุติไม่ได้ เห็นด้วยจักขุในการพิจารณาเลย จึงเป็นช่องอุปายทางทุจริตของตระกูลการและคู่ความ ฯลฯ”¹⁴⁵

นอกจากนี้แล้ว ผู้เขียนยังมีความเห็นว่า ศาลจะต้องมีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงในคดี จะอาศัยแต่เพียงข้อเท็จจริงที่ว่า จำเลยได้ยอมรับสารภาพแล้ว ดังนั้นจึงเชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริงไม่ได้ ศาลจะต้องชักนำนักคำรับสารภาพก่อนด้วยว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดด้วย อย่างไรก็ตาม “ความเชื่อ” ก็เป็นดุลยพินิจที่ยากแก่การตรวจสอบ ดังนั้น การใช้ดุลยพินิจโดยปราศจากหลักเกณฑ์ที่แน่นอน และมีได้ผ่านการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ความเชื่อนั้นย่อมขาดความน่าเชื่อถืออย่างยิ่ง

3.1.3 การรับสารภาพในชั้นพิจารณา

การรับสารภาพของจำเลยนั้น อาจเกิดขึ้นได้ตลอดระยะเวลาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น กรณีรับสารภาพในชั้นจับกุม หรือการรับสารภาพในชั้นสอบสวน กรณีรับสารภาพในชั้นสอบสวน หากพนักงานสอบสวนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยครบถ้วนก่อนการรับสารภาพ จะมีผลทำให้คำรับสารภาพสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานชั้นหนึ่งในคดีนั้นได้¹⁴⁶ ส่วนกรณีที่คำรับสารภาพของจำเลยมีขึ้นในชั้นศาล หากอยู่ในขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้อง ในบางกรณีศาลอาจจะประทับฟ้องไว้พิจารณา¹⁴⁷ แต่ในกรณีที่คำรับสารภาพของจำเลยปรากฏในชั้นพิจารณาของศาล หลังจากที่ศาลประทับฟ้องไว้แล้ว อาจจะส่งผลต่อการพิพากษาลงโทษจำเลยได้ทันทีโดยมิต้องสืบพยานหลักฐานอื่น ๆ อีกต่อไป ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก บัญญัติว่า

“ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนด

¹⁴⁵ แหล่งเดิม, หน้า 7.

¹⁴⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4

¹⁴⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162

อัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”¹⁴⁸

3.1.3.1 คดีที่อยู่ในบังคับต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย

จากบทบัญญัติในมาตรา 176 ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าโดยหลักแล้วเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานต่อไปก็ได้ ส่วนคดีที่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย คือ คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ซึ่งมีหลักเกณฑ์จากแนวคำพิพากษาฎีกาวางบรรทัดฐานไว้ ดังต่อไปนี้

1) มาตรา 176 ไม่สนใจโทษขั้นสูง

มาตรา 176 วรรคแรก ไม่สนใจโทษขั้นสูง หากแต่บังคับให้ศาลจำต้องสืบประกอบเฉพาะกรณีที่เป็นคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือหากไม่มีอัตราโทษอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) ก็ต้องเป็นข้อหาที่มีโทษในสถานที่หนักกว่านั้น อันได้แก่คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือ ประหารชีวิต เพียงสถานเดียว เป็นต้น เพราะคดีประเภทนี้ แม้จะไม่มีโทษขั้นต่ำ แต่โทษสถานเดียวนั้นถือว่าเป็นโทษสถานที่หนักกว่านั้น¹⁴⁹ ดังนั้น หากเป็นคดีที่ไม่มีโทษขั้นต่ำและมีโทษเป็นคดีที่มีโทษในสถานที่หนักกว่านั้น ไม่ว่าคดีนั้นจะมีอัตราโทษขั้นสูงหนักเท่าใดก็ตาม ย่อมไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่ศาลจะต้องสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยตามมาตรา 176 วรรคสอง¹⁵⁰ และเมื่อเป็นคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี หรือไม่มีอัตราโทษขั้น

¹⁴⁸ ข้อความที่ใช้อยู่ปัจจุบันนี้ ได้รับการแก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2499 มาตรา 11 เดิม ซึ่งบัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณาความอาญา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ให้ศาลพิพากษาได้ เว้นแต่คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”

¹⁴⁹ “หากมีกฎหมายอาญาใด บัญญัติกำหนดโทษความผิดฐานหนึ่งฐานใด ต้องระวางโทษจำคุกโดยไม่มีอัตราโทษขั้นต่ำและขั้นสูง แต่กำหนดโทษแน่นอนเช่น ให้จำคุก 5 ปี หรือ 6 ปี เป็นต้น ก็จะต้องถือว่าเป็นโทษในสถานที่หนักกว่านั้นเช่นกัน” (อ้างไว้ใน คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 ภาค 3-4 (มาตรา 157-245) (น. 340), โดย ธาณิศ เกศวพิทักษ์, 2556, กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.)

¹⁵⁰ “ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 176 วรรคแรกมิได้ถือเอาอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อสำคัญแต่ถือเอาอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปเป็นเกณฑ์กล่าวคือในความผิดฐานใดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษประหารชีวิตสถาน

ต่ำ ย่อมเป็นคดีที่ไม่ต้องนำสืบประกอบก็ได้ แม้ในที่สุดเมื่อพิจารณาแล้ว ศาลจะลงโทษจำคุกจำเลยเกินกว่า 5 ปีก็ตาม การที่ศาลพิพากษาคดีไปโดยไม่สืบพยานโจทก์ประกอบก็เป็นการชอบด้วยมาตรา 176 วรรคแรก¹⁵¹

2) คดีที่จำเลยเป็นเด็กถืออัตราโทษตามกฎหมายโดยไม่ต้องลดมาตราส่วนก่อน

กรณีที่จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดเป็นเด็กนั้น การพิจารณาว่าเป็นคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป ต้องพิจารณาอัตราโทษตามกฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น โดยไม่ต้องลดมาตราส่วนโทษก่อน¹⁵² แม้ว่าจำเลยที่ถูกฟ้องจะเป็นผู้ที่มีอายุกว่า 15 ปี แต่ต่ำกว่า 18 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 75 หรือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 76¹⁵³ ก็ตาม

เดียวแม้จำเลยให้การรับสารภาพกฎหมายก็บังคับให้ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้คดีนี้เมื่อข้อหาความผิดตามที่โจทก์ฟ้องมีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่ 2 ปีถึง 20 ปีโทษจำคุกตลอดชีวิตนี้ถึงแม้จะเป็นโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก 5 ปีแต่ก็เป็นอัตราโทษอย่างสูงส่วนอัตราโทษอย่างต่ำในความผิดฐานนี้ให้จำคุกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไปซึ่งศาลอาจลงโทษจำคุกจำเลยต่ำกว่าโทษจำคุกตลอดชีวิตลงมาถึงจำคุก 2 ปีได้ดังนั้นเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องศาลจึงพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่จำต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำให้การรับสารภาพของจำเลยอีก” (อ้างไว้ใน คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 ภาค 3-4 (มาตรา 157-245) (น. 340-341), โดย ชานิส เกสวพิทักษ์, 2556, กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.) , คำพิพากษาฎีกาที่ 1214/2529 และคำพิพากษาฎีกาที่ 8320/2549.

¹⁵¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 202/2536 คดีนี้มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกิน 20,000 บาท โดยไม่มีอัตราโทษอย่างต่ำ การที่ศาลลงโทษจำคุก 6 ปี ลดแล้วเหลือ 3 ปี เป็นกรณีที่ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษที่จำเลยจะต้องรับ มิใช่เป็นโทษที่กฎหมายกำหนดว่าจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป 2536 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลจึงพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องสืบพยานโจทก์

¹⁵² คำพิพากษาฎีกาที่ 94/2538 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานมีไว้ในครอบครองเพื่อขายและขาย เมทแอมเฟตามีนอันเป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 มาตรา 13 ทวิ, 62, 89, 106 ทวิ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคหนึ่ง แม้จำเลยมีอายุ 16 ปีเศษ และถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75 ก็ตามก็ยังคงเป็นน.ที่ของโจทก์ที่จะต้องสืบพยานให้ได้ความถึงการกระทำผิดของจำเลย

¹⁵³ มาตรา 75 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551 และ มาตรา 76 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2551

3) ถ้าฟ้องพยายามหรือฐานเป็นผู้สนับสนุนต้องคิดลดอัตราโทษลงมาก่อน

กรณีที่โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยรับผิดฐานพยายามกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 หรือ ฟ้องให้รับผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 ซึ่งขอหาความผิดฐานพยายามหรือผู้สนับสนุนนั้น กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษเพียงสองในสามของความผิดเท่านั้น ในกรณีเช่นนี้ การพิจารณาอัตราโทษอย่างต่ำตามกฎหมายว่าอยู่ในเกณฑ์ต้องสืบประกอบตามมาตรา 176 หรือไม่ จะต้องคำนวณลดมาตราส่วนลงกึ่งหนึ่งในสามส่วนก่อน ทั้งนี้เพราะมาตรา 176 กำหนดเกณฑ์คดีที่ต้องสืบประกอบโดยใช้ถ้อยคำที่ว่า “... คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพ ...” ย่อมแสดงให้เห็นอยู่ในตัวว่า อัตราโทษอย่างต่ำของข้อหาพยายามกระทำความผิดนั้นต่ำกว่าข้อหากระทำความผิดสำเร็จ¹⁵⁴ ขณะเดียวกันข้อหาเป็นผู้สนับสนุน ย่อมมีอัตราโทษอย่างต่ำต่ำกว่าข้อหาเป็นผู้กระทำความผิดเองหรือข้อหาเป็นผู้ใช้หรือตัวการเช่นกัน

4) หากภายหลังจากที่จำเลยกระทำผิดมีกฎหมายแก้อัตราโทษใหม่เป็นไม่ต้องสืบประกอบก็ไม่ต้องสืบประกอบ

หากกฎหมายใหม่กำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ไม่ถึง 5 ปี หรือไม่มีอัตราโทษขั้นต่ำเป็นคุณกว่ากฎหมายเก่า ต้องบังคับตามกฎหมายใหม่ที่เป็นคุณ ย่อมเป็นคดีที่ไม่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบ¹⁵⁵

¹⁵⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 529/2496 แม้ความผิดฐานข่มขืนชำเราตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 244 วรรคต้น มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงถึง 10 ปี แต่ความผิดฐานพยายามตาม มาตรา 244 นั้น อย่างสูงศาลจะพิพากษาโทษได้ 6 ปี 8 เดือนเท่านั้นจึงเป็นคดีที่ไม่จำเป็นต้องฟังพยานโจทก์ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ก่อน เมื่อจำเลยรับสารภาพศาลก็ย่อมพิพากษาลงโทษจำเลยได้ทีเดียว (มาตรา 176 เดิม ก่อนแก้ไขเพิ่มเติมวางหลักเกณฑ์ว่า คดีที่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบว่าเป็นคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงถึง 10 ปี โดยกฎหมายบัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยรับสารภาพตามฟ้องก็ให้ศาลพิพากษาได้ เว้นแต่คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สืบไปขึ้นไป ศาลจะต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”)

¹⁵⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1303/2503 (ประชุมใหญ่) ความผิดฐานเป็นพนักงานปลอมหนังสือตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 229 และ 230 กำหนดโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไปจนถึง 10 ปี แต่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 161 กำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ซึ่งไม่มีกำหนดโทษขั้นต่ำ จึงถือว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 161 เป็นคุณแก่ผู้กระทำผิด ศาลต้องใช้กฎหมายที่เป็นคุณแก่จำเลยเมื่อจำเลยรับสารภาพ ศาลย่อมพิพากษาลงโทษจำเลยไปได้โดยไม่ต้องนำสืบพยานหลักฐานประกอบ

5) ขณะยื่นฟ้องคดีมีอัตราโทษต้องสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพหากในระหว่างพิจารณากฎหมายใหม่แก้ไขอัตราโทษไม่อยู่ในเกณฑ์ต้องสืบประกอบศาลย่อมพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปได้¹⁵⁶

3.1.3.2 ผลของการดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ชอบด้วยมาตรา 176 วรรคแรก

หากเป็นคดีอาญาที่มีอัตราโทษอยู่ในเกณฑ์ต้องสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพ แต่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพ โดยมีได้สืบพยานหลักฐานโจทก์ประกอบศาลอุทธรณ์จะพิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์ หรือพิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น แล้วย้อนสำนวนมาให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาใหม่ตามรูปคดี ขึ้นอยู่กับว่าการไม่สืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยนั้น เป็นความผิดของโจทก์หรือเป็นความผิดของศาลชั้นต้น ดังนี้

1) โจทก์เป็นฝ่ายแสดงว่าไม่ตั้งใจสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพ

ถือว่าโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานมาสืบจนเป็นที่พอใจแก่ศาลว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยย่อมเป็นการไม่ชอบด้วยมาตรา 176 วรรคแรก และปัญหาข้อนี้แม้จำเลยจะมีได้ยกขึ้นต่อสู้ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ เพราะเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยตามมาตรา 195 วรรคสอง

ยกตัวอย่างเช่น ความผิดข้อหาพรากรผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 วรรคสามมีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป แม้จำเลยให้การรับสารภาพก็เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่

¹⁵⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 3465/2548 การที่จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพตามฟ้องในความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายนั้น แม้ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 66 ที่ใช้บังคับในขณะที่จำเลยที่ 1 กระทำผิดและถูกฟ้องเป็นคดีต่อศาลจะกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ซึ่งศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยที่ 1 ได้ต่อเมื่อได้สืบพยานหลักฐานและฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยที่ 1 ได้กระทำความผิดจริงตามที่บัญญัติใน ป.วิ.อ. มาตรา 176 แต่เมื่อในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นได้มี พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) ฯ มาตรา 19 ยกเลิกความในมาตรา 66 แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ และให้ใช้ข้อความใหม่แทน โดยมาตรา 66 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ที่แก้ไขใหม่ มีระวางโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่สี่ปี ลดลงจากมาตรา 66 วรรคหนึ่ง ตามกฎหมายเดิมที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปี และคดีนี้เมทแอมเฟตามีนมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ 17.448 กรัม ซึ่งไม่เกิน 20 กรัม ดังนั้น โทษจำคุกตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่เป็นคุณมากกว่า จึงต้องใช้กฎหมายที่แก้ไขใหม่ในส่วนที่เป็นคุณบังคับแก่จำเลยที่ 1 ตาม ป.อ. มาตรา 3 ข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยที่ 1 รับสารภาพจึงมีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกไม่ถึงห้าปี ศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา

จะต้องนำสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยและศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่า จำเลยได้กระทำความผิดจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 เมื่อโจทก์แถลงไม่ตั้งใจสืบพยาน โจทก์จึงไม่มีพยานหลักฐานที่จะให้ศาลฟังลงโทษจำเลยในบทมาตราดังกล่าวได้ แต่ความผิดในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 วรรคแรก มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป ไม่อยู่ในบังคับที่โจทก์จะต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย หากศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพศาลก็ลงโทษจำเลยในบทมาตราดังกล่าวได้เฉพาะในวรรคแรกเท่านั้น เมื่อศาลอุทธรณ์วางโทษจำเลยไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาชอบที่จะยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขเสียให้ถูกต้องได้ เนื่องจากปัญหานี้เป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (คำพิพากษาฎีกาที่ 591/2536)

2) ศาลชั้นต้นสั่งงดสืบพยานหลักฐานประกอบ

กรณีที่ศาลชั้นต้นสั่งงดสืบพยานโจทก์ แล้วพิพากษาลงโทษจำเลย โดยไม่ได้ให้โจทก์สืบพยานหลักฐานประกอบตามมาตรา 176 โดยผิดหลงไป เมื่อมิใช่เป็นกรณีที่โจทก์ทราบแล้วว่า จำเลยให้การปฏิเสธ แต่โจทก์ไม่ตั้งใจสืบพยานเสียเอง หากในภายหลังความปรากฏต่อศาลอุทธรณ์จะพิพากษาให้ยกฟ้องโจทก์ไม่ได้ แต่ต้องพิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นแล้วยื่นสำนวนให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาใหม่ตามรูปคดี¹⁵⁷

¹⁵⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 2596/2541 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์หรือรับของโจรจำเลยยื่นคำให้การรับสารภาพฐานรับของโจร เมื่อศาลชั้นต้นสอบจำเลย จำเลยกลับแถลงเพิ่มเติมว่า จำเลยไม่รู้ว่าทรัพย์ที่เอามาเป็นทรัพย์ที่ถูกลักมา แม้ถือว่าจำเลยให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ก็ตาม แต่เมื่อโจทก์ยังไม่ทราบคำแถลงเพิ่มเติมที่เป็นการให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์แต่เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยฐานรับของโจรไปโดยผิดหลง เพราะเห็นว่าจำเลยให้การรับสารภาพฐานรับของโจร ศาลชั้นต้นจึงมิได้เปิดโอกาสให้โจทก์สืบพยานเช่นนี้ เมื่อมิใช่เป็นกรณีที่โจทก์ทราบแล้วว่าจำเลยให้การปฏิเสธ แต่โจทก์ไม่ตั้งใจสืบพยานการที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยไป จึงเป็นการที่ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 243(1) ประกอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 เมื่อความปรากฏแก่ศาลอุทธรณ์จึงชอบที่ศาลอุทธรณ์จะพิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น และให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาระหว่างโจทก์กับจำเลย แล้วพิจารณาพิพากษาใหม่ตามรูปคดี

3.1.3.3 คำรับสารภาพของจำเลยที่ไม่เพียงพอจะรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้

คำรับสารภาพของจำเลย แม้ว่ากฎหมายจะบัญญัติให้สามารถรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ตามมาตรา 176 ก็ตาม แต่ในบางกรณี คำรับสารภาพอาจไม่เพียงพอที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ซึ่งลักษณะของคำรับสารภาพที่ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้นั้น กฎหมายมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน แต่ปรากฏจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้เคยวางบรรทัดฐานเอาไว้ในหลายกรณี สรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การรับสารภาพที่ไม่ชัดเจน เช่น กรณีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์หรือรับของโจร จำเลยให้การรับสารภาพโดยมิได้ระบุให้ชัดว่ารับสารภาพในข้อหาใดแน่ ถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ไม่ชัดเจน โจทก์จึงยังมีหน้าที่ต้องนำสืบการกระทำผิดของจำเลยต่อไป เมื่อโจทก์ไม่สืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยก็ย่อมลงโทษจำเลยไม่ได้¹⁵⁸ หรือในกรณีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานนำพาของกลางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรและฐานซื้อ รับไว้ ซึ่งของกลางดังกล่าว อันเป็นความผิดคนละฐานกัน ทำให้การจำเลยก็ต้องชัดเจนว่ารับสารภาพฐานใด เมื่อจำเลยที่ให้การรับสารภาพตามฟ้องโจทก์ทุกประการจึงไม่ชัดเจน ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใด โจทก์จึงมีหน้าที่ต้องนำสืบพยานต่อไปให้ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใด¹⁵⁹

¹⁵⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 819/2513 (ประชุมใหญ่) โจทก์ฟ้องจำเลยในข้อหาฐานลักทรัพย์หรือรับของโจรมาในฟ้องเดียวกันจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องโดยไม่ระบุว่าจะรับสารภาพในข้อหาฐานความผิดใด เช่นนี้ถือว่าเป็นคำรับสารภาพที่ไม่ชัดเจน เป็นน.ที่โจทก์จะต้องนำสืบการกระทำผิดของจำเลย เมื่อโจทก์ไม่สืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยก็ย่อมลงโทษจำเลยไม่ได้ ศาลต้องพิพากษายกฟ้องและถ้ามีอุทธรณ์ฎีกามาสู่ศาลสูง ก็ไม่มีเหตุที่จะให้ย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่

¹⁵⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3969/2541 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักลอบ นำพาของกลางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยง การเสียภาษีอากร หรือจำเลยได้ซื้อ รับไว้ และช่วยพาเอาไปเสีย ช่วยจำหน่าย ช่วยซ่อนเร้น ซึ่งของกลางดังกล่าวโดยรู้อยู่แล้ว เป็นของผู้อื่นลักลอบเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงภาษีข้างต้น ซึ่งความผิดดังกล่าวเป็นคนละฐานกัน และโจทก์มีความประสงค์ขอให้ลงโทษจำเลยในข้อหาหนึ่งเพียงฐานเดียว จะลงโทษจำเลยในเรื่องเดียวกันทั้งสองฐานไม่ได้ ทำให้การ ของจำเลยที่ให้การรับสารภาพตามฟ้องโจทก์ทุกประการยังไม่ชัดเจน พอที่จะชี้ขาดว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใด ย่อมเป็นน.ที่ ของโจทก์ที่จะต้องนำสืบพยานต่อไปให้ได้ความถึงการกระทำผิด ของจำเลยว่าได้กระทำความผิดฐานใดแน่หาใช่เป็นน.ที่ของศาลที่จะสอบถามจำเลยว่าจะให้การรับสารภาพในฐานะความผิดใดเมื่อโจทก์แถลงไม่สืบพยาน ทำให้การรับสารภาพของ

2) การรับสารภาพเพื่อมิให้เกิดความยุ่งยากแก่คดี กล่าวคือ เป็นคำรับสารภาพที่เกิดมีเหตุผลที่แท้จริงอยู่เบื้องหลังเป็นสาเหตุให้รับสารภาพทั้ง ๆ ที่มิได้เป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง เพื่อมิให้เกิดความยุ่งยากแก่คดี¹⁶⁰ เป็นต้น

3) การรับสารภาพโดยเข้าใจผิดคิดว่าการกระทำของตนผิดกฎหมาย เช่น การรับสารภาพโดยเข้าใจไปเองว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายทั้งที่ความจริงแล้วไม่ผิดกฎหมาย เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงสู่ศาล แม้จำเลยจะรับสารภาพด้วยความสมัครใจก็ไม่สามารถลงโทษจำเลยได้ เนื่องจากการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดนั้นเอง¹⁶¹

4) การรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการยอมรับว่าตนมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่โจทก์ฟ้องจริง ถ้าเป็นความผิดที่ยอมรับสารภาพ¹⁶²

5) การรับสารภาพที่ขัดกับรายงานชั้นสูตรบาดแผล¹⁶³

จำเลยดังกล่าว จึงไม่อาจฟังลงโทษจำเลยได้ ศาลต้องพิพากษายกฟ้องและคดี ไม่มีเหตุที่จะย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินการพิจารณา สอบถามคำให้การของจำเลยใหม่

¹⁶⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1318/2523 คำให้การของจำเลยที่ยื่นต่อศาลมีความว่า "คดีนี้ข้อเท็จจริงจำเลยเป็นลูกจ้างตัดไม้ ได้อาศัยรถยนต์คันเกิดเหตุไป ในระหว่างจับกุมวัดระยะเบิดมีผู้ต้องหา 3 คนผู้ต้องหาอีก 2 คนบอกให้จำเลยรับสารภาพแล้วจะช่วยเหลือเรื่องเงินทอง ด้วยความไม่รู้เท่าถึงการจำเลยจึงได้รับสารภาพ ความจริงแล้วระเบิดทั้งสองลูกไม่ใช่ของจำเลย แต่เพื่อไม่ให้ยุ่งยากแก่คดีจำเลยขอรับสารภาพตลอดข้อหาไม่ขอต่อสู้คดี" ดังนั้น ยังฟังไม่ได้ว่าเป็นคำให้การที่รับสารภาพว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามที่โจทก์ฟ้อง เมื่อโจทก์ไม่สืบพยานจึงลงโทษจำเลยตามฟ้องไม่ได้

¹⁶¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1077/2529 ข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยทั้ง สามได้ให้การรับสารภาพว่าได้ข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายต่อเจ้าพนักงาน ตำรวจ ผู้จับกุม และพนักงานสอบสวน พิเคราะห์แล้วเห็นว่าจำเลยให้การรับสารภาพเพราะคิดว่า ข่มขืน หมายถึง การร่วมประเวณีโดยหญิงยินยอม จำเลยทั้งสามร่วมประเวณีกับผู้เสียหายจริงจึงรับสารภาพไป คำให้การรับสารภาพโดยเข้าใจผิดดังกล่าว จึงไม่อาจนำมารับฟังลงโทษจำเลยทั้งสามได้

¹⁶² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5114/2531 คำให้การของจำเลยที่ยื่นต่อศาลมีความว่า "จำเลยได้มาอาศัยอยู่กับ ม.ซึ่งหลบหนีไปแล้ว วันเกิดเหตุผู้เสียหายมาสมัครไปทำงานต่างประเทศกับ ม. ม.ให้จำเลยเขียนใบรับเงินให้เนื่องจากเห็นว่าจำเลยมีความรู้และขณะนั้นเสมียนไม่มาทำงาน แล้วผู้เสียหายมอบเงินให้ ม.จำเลยไม่รู้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิด แต่เมื่อเป็นความผิดจำเลยก็รับสารภาพ ..." ดังนั้นยังฟังไม่ได้ว่าเป็นคำให้การที่รับสารภาพว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องเมื่อโจทก์ไม่สืบพยาน จึงลงโทษจำเลยตามฟ้องไม่ได้

¹⁶³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 833/2495 โจทก์ฟ้องหาว่า จำเลยทำร้ายร่างกายผู้เสียหายเมื่อวันที่ 8 แต่ตามรายงานชั้นสูตรบาดแผลที่โจทก์ส่งพร้อมกับฟ้องปรากฏว่า ผู้บาดเจ็บมีบาดแผลวันที่ 5 ดังนั้นย่อมขัดกันเองฟังไม่ได้ว่าจำเลยทำผิดตามที่โจทก์ฟ้อง แม้จำเลยจะรับสารภาพตามฟ้อง ก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ ต้องยกฟ้อง

6) การบรรยายฟ้องและนำสืบได้ไม่ชัดเจนว่าจำเลยกระทำความผิดวันเวลาใด¹⁶⁴

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ที่ว่า ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องให้ศาลพิพากษาไปได้โดยไม่ต้องสืบพยานนั้นมิได้หมายความว่าเมื่อจำเลยรับสารภาพแล้วจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไปถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่มีความผิดศาลย่อมพิพากษายกฟ้องได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 (คำพิพากษาฎีกาที่ 2879/2540) นอกจากนี้ พยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ที่มีลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพนั่นเอง ก็จะได้รับฟังประกอบคำรับสารภาพเพื่อลงโทษจำเลยไม่ได้¹⁶⁵

3.1.3.4 การสืบพยานจนกว่าศาลจะ “พอใจ” ว่าจำเลยกระทำความผิดจริง

คดีอาญาเป็นคดีเกี่ยวกับชีวิตและเสรีภาพของจำเลย ดังนั้นการพิสูจน์ความผิดของจำเลย ในคดีอาญาจึงมีหลักที่ตั้งอยู่บนข้อสันนิษฐานที่ว่า “ทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์” (presumption of innocence) การลงโทษผู้บริสุทธิ์ถือเป็นเรื่องร้ายแรง ดังนั้น การชี้ขาดได้ว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องดังที่โจทก์กล่าวอ้างหรือไม่ โจทก์จึงต้องพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลย

¹⁶⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 848/2545 การที่โจทก์บรรยายฟ้องและนำสืบเพียงว่า มี ส. มาเบิกความว่าได้ซื้อเมทแอมเฟตามีนจากจำเลยเมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2543 โดยมีได้ระบุวันที่หรือเวลาที่กระทำความผิดให้แน่นอน เป็นการบรรยายฟ้องและนำสืบได้ไม่ชัดเจน แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ ก็ไม่อาจรับฟังได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องจริง

¹⁶⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 6370/2539 พยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ต้องไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพนั่นเอง การรับฟังคำรับขึ้นสอบสวนของจำเลย ทั้งสี่ซึ่งปฏิเสธในชั้นพิจารณา โจทก์และโจทก์ร่วมต้องมีพยานหลักฐานประกอบว่าจำเลยทั้งสี่กระทำความผิดจริง โดยพยานหลักฐานประกอบนั้นต้องไม่ใช่คำของเจ้าพนักงานตำรวจผู้สอบสวนคำรับนั้นเอง ส่วนบันทึกการจับกุม คำให้การขึ้นสอบสวนของ จำเลยทั้งสี่ บันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และภาพถ่ายประกอบนั้น แม้มีภาพจำเลยทั้งสี่และมีข้อความว่า จำเลยที่ 4 ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย ก็เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพ ของจำเลย ทั้งสี่ในชั้นจับกุมและขึ้นสอบสวนเท่านั้นไม่ใช่พยานหลักฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ทั้งสี่ในชั้นจับกุมและขึ้นสอบสวน เพื่อให้เห็นว่ากระทำความผิดตามฟ้องโจทก์และโจทก์ร่วมไม่มีพยานหลักฐานอื่นมาสืบประกอบคำรับสารภาพของจำเลยทั้งสี่อย่างใดอีกเมื่อจำเลยทั้งสี่ให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณาและนำสืบปฏิเสธว่า พนักงานสอบสวนได้คำรับสารภาพมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานของโจทก์และโจทก์ร่วมเพียงเท่าที่นำสืบมาจึงไม่พอฟังลงโทษจำเลยทั้งสี่ได้

เป็นผู้กระทำความผิด หากมีข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ จะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักสากล¹⁶⁶ ที่เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil law) และระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common law) ซึ่งในกฎหมายไทยก็ได้มีการบัญญัติรองรับหลักการนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ในมาตรา 39 วรรคสอง และในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 เพื่อเป็นการประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 39 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่า “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าพนักงานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

อย่างไรก็ตามในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง มาตรา 176 วรรคแรก ได้บัญญัติหลักการให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าพนักงานหลักฐานไว้แตกต่างจากหลักการในมาตรา 227 เนื่องจาก มาตรา 176 วรรคแรกได้บัญญัติว่า “... คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง”

คำว่า “จนกว่าจะพอใจ” ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่ให้คำจำกัดความไว้ แต่เมื่อพิจารณาจากมาตรฐานการพิสูจน์ตามมาตรา 227 ที่ว่าอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย แสดงให้เห็นว่ามาตรฐานการพิสูจน์ในกรณีทั่วไปตามมาตรา 227 คือ โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดในระดับที่ปราศจากข้อ

¹⁶⁶ ปญญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่าทำผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผิดตามกฎหมายในการพิจารณาเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี ”

สงสัยอันสมควร ซึ่งการพิสูจน์ในระดับนี้ ไม่ต้องให้ถึงขนาดว่าจำเลยต้องเป็นผู้กระทำความผิดอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือไม่ต้องถึงกับต้องสิ้นข้อสงสัยด้วยประการทั้งปวง¹⁶⁷ แต่ให้พิสูจน์จนถึงขั้นที่ไม่มีข้อสงสัยตามสมควรก็เพียงพอแล้ว ซึ่ง “ข้อสงสัยตามสมควร” ในที่นี้ควรเป็นเหตุอันควรสงสัยที่เป็นผลต่อจำเลย ที่เป็นเหตุอันสมควรทำให้เกิดความสงสัยว่าจำเลยอาจไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้นเหตุอันควรสงสัยที่ห่างไกลต่อเหตุผลย่อมไม่เป็นเหตุให้ศาลพิพากษายกฟ้อง¹⁶⁸ ซึ่งการพิจารณาว่าปราศจากเหตุอันควรสงสัยตามควรหรือไม่ นั้น ต้องพิจารณาว่าข้อสงสัยนั้นเป็นสาระสำคัญที่วิญญูชนควรสงสัยหรือไม่¹⁶⁹

ดังนั้น เมื่อ มาตรฐานการพิสูจน์ในกรณีจำเลยรับสารภาพ ในมาตรา 176 ใช้คำว่า “จนกว่าจะพอใจ” ซึ่งต่างจากมาตรฐานการพิสูจน์ในกรณีทั่วไปตามมาตรา 227 ที่ใช้คำว่า “จนกว่าจะแน่ใจ” มาตรฐานการพิสูจน์ในมาตรา 176 วรรคแรก จึงน่าจะต่ำกว่ามาตรา 227 ซึ่งในกรณีนี้ ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า ป.วิ.อ. มาตรา 176 วรรคหนึ่ง มีความหมายว่า ในคดีที่มีอัตราโทษขั้นต่ำตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษที่หนักกว่านั้น แม้จำเลยให้การรับสารภาพต่อศาลว่ากระทำความผิดตามฟ้อง ศาลก็ไม่อาจพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับนั้นได้ แต่ต้องฟังพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบประกอบคำรับสารภาพให้เป็นที่พอใจก่อนว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ ส่วนปัญหาว่าพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบประกอบคำรับเช่นว่านี้ต้องมีน้ำหนักมั่นคงเพียงใดนั้น เห็นได้ว่า ในกรณีเช่นนี้โจทก์ไม่จำเป็นต้องนำสืบให้ได้ความชัดเจนปราศจากข้อสงสัยดังเช่นคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธ เพียงแต่มีพยานมาสืบให้เป็นที่พอใจศาลว่าจำเลยกระทำความผิดจริงตามคำรับก็เป็นการเพียงพอที่จะลงโทษจำเลยโดยอาศัยพยานหลักฐานนั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 314/2551)

สำหรับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ ตามมาตรา 176 นั้น ศาลฎีกาของไทยได้เคยวางบรรทัดฐานว่า “พยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ” ในที่นี้ มีความหมายเฉพาะพยานหลักฐานที่รับฟังได้ตามกฎหมาย และเป็นพยานหลักฐานที่มีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจาก

¹⁶⁷ จาก คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (น. 243), โดย จรัญ ภักดีธนากุล, 2551, กรุงเทพฯ: จีรรัชการพิมพ์. ลิขสิทธิ์ 2551 โดยสำนักพิมพ์ธีรการพิมพ์.

¹⁶⁸ จาก คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (น. 106), โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2542, กรุงเทพฯ: เกรนโกรว. ลิขสิทธิ์ 2542 โดยสำนักพิมพ์เกรนโกรว.

¹⁶⁹ จาก คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (น. 462), โดย โสภณ รัตนกร, 2549, กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. ลิขสิทธิ์ 2549 โดยสำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

คำรับสารภาพของจำเลย¹⁷⁰ ส่วนกรณีที่ว่าจะต้องพิสูจน์ในระดับไหน จึงจะเรียกว่าเป็นที่พอใจแก่ศาลนั้น ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่เป็นดุลยพินิจของศาลที่จะพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพนั้น ๆ เองว่า โจทก์สืบได้จนเป็นที่พอใจแก่ศาลแล้วหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้เคยมีตัวอย่างจากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ได้วินิจฉัยว่าในกรณีที่โจทก์ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพให้เป็นที่พอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงเสียก่อนนั้น โจทก์ต้องนำพยานเข้าสืบยืนยันว่ามีการกระทำความผิดตามฟ้องและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริง มิใช่เป็นเพียงการรับสมอ้างว่าเป็นผู้กระทำความผิดนั้นแทนบุคคลอื่น การนำพยานบุคคลซึ่งรู้เห็นการกระทำความผิดของจำเลยหรือพยานบุคคลที่รู้เห็นเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งจะแสดงให้ศาลเห็นว่าจำเลยมิได้ให้การรับสารภาพโดยไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้หรือเสแสร้งเพื่อให้ผู้กระทำความผิดอื่นพ้นผิด ดังนั้น การที่โจทก์มีแต่เพียงพยานบอกเล่ามาแสดงต่อศาลโดยไม่มีบุคคลใดมาเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงที่ปรากฏในเอกสารอันเป็นพยานบอกเล่าดังกล่าวเลย ลำพังเพียงแต่พยานเอกสารดังกล่าวจึงยังไม่เพียงพอให้เชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้องจริง (คำพิพากษาฎีกาที่ 4824/2553)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาด้อยคำในบทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก อาจทำให้เข้าใจไปได้ว่า การวินิจฉัยข้อเท็จจริงขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้วินิจฉัยแต่ละคนที่จะกล่าวอ้างว่าข้อเท็จจริงเพียงเท่าที่โจทก์นำมาสืบนั้นเพียงพอที่จะรับฟังได้แล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่ง ด้อยคำดังกล่าวอาจเปิดทางให้ผู้วินิจฉัยสามารถให้เหตุผลหลากหลายระดับ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้วินิจฉัยในแต่ละท่านว่าจะมีความพอใจพยานหลักฐานนั้น ๆ ในระดับใด

¹⁷⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 7562/2537 พยานหลักฐานประกอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 176 จะต้องไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพ การรับฟังคำรับขึ้นสอบสวนซึ่งจำเลยปฏิเสธในชั้นพิจารณาใช้ลงโทษจำเลยโจทก์ต้องมีพยานหลักฐานประกอบว่าจำเลยกระทำความผิดจริงโดยพยานหลักฐานประกอบนั้นต้องมีคำขอของเจ้าพนักงานตำรวจผู้สอบสวนคำรับนั้น ส่วนบันทึกการจับกุม คำให้การขึ้นสอบสวนของจำเลย บันทึกการนำขึ้นที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและภาพถ่ายประกอบการนำขึ้นที่เกิดเหตุแม้จะมีภาพจำเลยและมีข้อความระบุว่าจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายแต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนไม่ใช่พยานหลักฐานที่จะนำมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนเพื่อให้เห็นว่าจำเลยกระทำความผิด

3.1.4 การค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่า หลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย คือ หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ที่เน้นหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา ในคดีอาญาศาลไทยจึงมีบทบาทเชิงรุกที่จะต้องกระตือรือร้นในการตรวจสอบค้นหาความจริงในเนื้อหา จะวางเฉยไม่ได้ การทำหน้าที่ตรวจสอบค้นหาความจริงของศาลไม่ผูกมัดกับแบบหรือคำร้องของผู้ใด ศาลมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริงในเนื้อหา¹⁷¹ เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและสังคมส่วนรวม แม้แต่ในคำรับสารภาพเอง ศาลก็ต้องมีหน้าที่ค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยด้วยเช่นกัน จะเชื่อคำรับสารภาพแต่เพียงลำพังแล้วพิพากษาลงโทษจำเลยทันทีเพียงเพราะกฎหมายให้อำนาจไว้ไม่ได้ สำหรับในทางปฏิบัติของศาลไทย ในปัจจุบันศาลไทยมีบทบาทในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพใน 2 ลักษณะ กล่าวคือการค้นหาความจริงในทางรูปแบบ และการค้นหาความจริงในเนื้อหาดังต่อไปนี้

3.1.4.1 การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ

การค้นหาความจริงในทางรูปแบบในที่นี้คือการค้นหาความจริงในรูปแบบของการได้มาซึ่งคำรับสารภาพ เป็นการค้นหาความจริงที่ได้มุ่งเน้นถึงความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพ กล่าวคือมิใช่เป็นการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ แต่เป็นการค้นหาโดยมุ่งเน้นไปที่ความถูกต้องของรูปแบบและวิธีการได้มาซึ่งคำรับสารภาพ ซึ่งบทบาทของศาลไทยในปัจจุบันเกี่ยวกับการค้นหาความจริงในทางรูปแบบของการได้มาซึ่งคำรับสารภาพนั้น จากการศึกษาวิเคราะห์แล้วสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การค้นหาความจริงเกี่ยวกับกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพ และการค้นหาความจริงเกี่ยวกับความสมัครใจในการรับสารภาพ ดังต่อไปนี้

1) การค้นหาความจริงเกี่ยวกับกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพ

ในชั้นพิจารณาของศาล ก่อนที่ศาลจะรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย ไม่ว่าจะเป็นกรณีจำเลยเคยให้การรับสารภาพไว้ในชั้นสอบสวน หรือในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพเป็นครั้งแรก ต่อหน้าศาลในชั้นพิจารณาก็ตาม ศาลจะต้องพิจารณาด้วยว่า การรับสารภาพของจำเลยได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ สามารถนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้

¹⁷¹ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (น. 68-69). เล่มเดิม

หรือไม่ โดยจะต้องพิจารณาถึงกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณา ดังนี้

ในชั้นสอบสวน ก่อนที่จะได้มาซึ่งคำรับสารภาพ ประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญา ได้กำหนดหน้าที่ให้พนักงานสอบสวนจะต้องกระทำในกรณีต่าง ๆ เช่น การจัดหาทนายให้แก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่เกินสิบแปดปี หรือคดีที่มีอัตราโทษจำคุก¹⁷² การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีจะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด¹⁷³ ในการสอบสวนจะต้องอนุญาตให้ผู้ต้องหา มีทนายความและผู้ทนายความที่ไว้วางใจเข้ารับฟังการสอบปากคำได้¹⁷⁴ และก่อนการสอบสวนพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายให้กับผู้ต้องหาทราบด้วย¹⁷⁵

ดังนั้น ก่อนที่จำเลยจะให้การรับสารภาพ หากพนักงานสอบสวนยังไม่ได้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดหรือพนักงานสอบสวนดำเนินการไม่ครบถ้วน ศาลจะรับฟังคำรับสารภาพในชั้นสอบสวนเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นพิจารณาไม่ได้¹⁷⁶

ในชั้นพิจารณาของศาล ก่อนที่ศาลจะต้องถามคำให้การของจำเลย ศาลจะต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังก่อนเสมอ¹⁷⁷ ไม่ว่าจำเลยจะได้ยื่นคำให้การเป็นหนังสือต่อศาลแล้วก็ตาม ศาลก็ต้องสอบถามคำให้การจำเลยด้วยวาจาอีกครั้งหนึ่งเสมอ ส่วนกรณีศาลสอบคำให้การจำเลยแล้ว จำเลยไม่ยอมให้การใด ๆ ก็เป็นสิทธิของจำเลยในทางที่จะอยู่เฉยอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ มีสิทธิที่จะไม่ให้การใด ๆ เลยก็ได้ และในกรณีนี้ ศาลก็จะทำแต่เพียงการจดรายงานและดำเนินการพิจารณาต่อไปเท่านั้น ศาลไม่มีอำนาจที่จะบังคับจำเลยได้ ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสอง นอกจากนี้ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ ส่วนในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่ม

¹⁷² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

¹⁷³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 และมาตรา 133 ทวิ

¹⁷⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 134/3

¹⁷⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคแรก

¹⁷⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคท้าย

¹⁷⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172

พิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ อันเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 ดังนั้น หากศาลมิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา 172 วรรคสอง หรือไม่ได้สอบถามการมีทนายความของจำเลยตาม มาตรา 173 ดังกล่าว ก็จะส่งผลให้เป็นกระบวนการพิจารณาไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันส่งผลให้คำรับสารภาพของจำเลยที่ได้มาไม่สามารถรับฟังได้ด้วยนั่นเอง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า กระบวนการที่พนักงานสอบสวนและศาลจะต้องกระทำก่อนเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพที่รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้โดยชอบด้วยกฎหมายดังที่ได้กล่าวมานั้น เป็นเป็นไปตามหลักการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ก็มีได้หมายความว่า เมื่อได้กระทำตามขั้นตอนและวิธีการตามกฎหมายอย่างครบถ้วนแล้ว คำให้การของจำเลยจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องแท้จริงและเชื่อถือได้เสมอไป เพราะกรณีดังกล่าว เป็นเพียงการค้นหาความจริงในทางรูปแบบของวิธีการได้มาซึ่งคำรับสารภาพเท่านั้น

2) การค้นหาความจริงเกี่ยวกับความสมัครใจในการรับสารภาพ

เรื่องความสมัครใจของผู้ให้การรับสารภาพ ถือว่าเป็นสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งของการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ เนื่องจากคำรับสารภาพที่ไม่ได้มาจากความสมัครใจแล้วย่อมไม่น่าเชื่อได้ว่าจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องแท้จริง ตรงกันข้าม คำรับสารภาพที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจของผู้ให้การรับสารภาพย่อมมีความน่าเชื่อถือได้มากกว่าและสันนิษฐานในเบื้องต้นได้ว่าอาจจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องแท้จริง จะเห็นได้ว่าในชั้นสอบสวน กฎหมายได้บัญญัติห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหา เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างไร ๆ ในเรื่องที่ต้องหา นั้น โดยพยานหลักฐานที่ได้รับอันเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบด้วยประการอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานมิได้¹⁷⁸ ดังนั้น คำรับสารภาพที่เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น¹⁷⁹ จึงเป็นคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

¹⁷⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 และ มาตรา 226

¹⁷⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226

อย่างไรก็ตาม ในความเห็นของผู้เขียน คำรับสารภาพที่ได้มาด้วยความสมัครใจก็มีได้ หมายความว่า คำรับสารภาพที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจจะมีความถูกต้องแท้จริงเสมอไป หากแต่ศาลควรจะต้องค้นหาความจริงในเนื้อหาอีกชั้นหนึ่งว่า เนื้อหาของคำรับสารภาพถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ด้วย เพราะบางกรณีคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจโดยไม่ได้มีสาเหตุมาจากการจงใจของผู้ใด ไม่มีใครให้คำมั่นสัญญา ไม่มีการขู่เข็ญหลอกลวงหรือโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ แต่เป็นเท็จเนื่องจากมีปัจจัยบางอย่างแอบแฝงก็มี เช่น การรับสารภาพเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นผิด เนื่องจากความเป็นคนสนิทใกล้ชิด คนรัก เป็นลูก หรือเป็นสามีภรรยาเป็นต้น และในขณะเดียวกัน คำรับสารภาพที่ได้มาโดยความไม่สมัครใจ แต่อาจเป็นความจริงก็ได้เช่นเดียวกัน เช่น ตำรวจหลอกจำเลยว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะเอาผิดกับจำเลยได้ทั้งที่ความจริงแล้วยังไม่มีพยานหลักฐานใด ๆ จะเอาผิดกับจำเลย ซึ่งจำเลยจึงยอมรับสารภาพ ซึ่งกรณีนี้ แม้ว่าจำเลยจะเป็นผู้กระทำความผิดจริง แต่ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าถูกหลอกลวงให้รับสารภาพ ก็จะเป็นคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ ต้องห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ตามมาตรา 226 นั่นเอง

ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า การค้นหาความจริงโดยพิจารณาที่ความสมัครใจของการรับสารภาพในกรณีดังกล่าวข้างต้น เป็นเพียงการค้นหาความจริงในทางรูปแบบเท่านั้นยังไม่ถึงกับเป็นการค้นหาความจริงในเนื้อหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพ แต่เป็นเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของจำเลยจากการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างถูกต้องตามหลักสากล (Due Process) แต่อย่างไรก็ตาม การค้นหาความจริงในทางรูปแบบบางกรณีก็นำไปสู่การทำให้ได้มาซึ่งความจริงในเนื้อหาได้เช่นกัน เช่น การค้นหาความจริงจากความสมัครใจในการรับสารภาพของศาล โดยการถามคำให้การและซักคำให้การของจำเลยโดยละเอียดแม้จำเลยจะรับสารภาพ ก็อาจจะทำให้ได้เห็นข้อพิรุธถึงความไม่สมัครใจได้ อันนำไปสู่ความจริงได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติในชั้นพิจารณาของศาล การตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องกระบวนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวน และความสมัครใจในการรับสารภาพของจำเลยนั้นไม่มีหลักเกณฑ์การตรวจสอบที่ชัดเจน ในทางปฏิบัติของศาลจะมีเพียงแค่การอ่านและบรรยายคำฟ้องให้จำเลยฟัง การถามคำให้การจำเลย ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพก็จะให้จำเลยยืนยันคำรับสารภาพเท่านั้น กรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวจนเป็นเหตุให้ศาลไม่รับฟังคำรับสารภาพของจำเลยนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเพราะข้อเท็จจริงปรากฏขึ้นสู่ศาลโดยคู่ความเองมากกว่า

เช่น จำเลยต่อสู้ว่าคำให้การรับสารภาพในจำเลยเกิดขึ้นไม่ชอบ เป็นต้น มิเช่นนั้น ศาลแทบไม่ได้ค้นหาความจริงในกรณีดังกล่าวนี้ได้เองเลย

3.1.4.2 การค้นหาความจริงในทางเนื้อหา

การค้นหาความจริงในเนื้อหาในการดำเนินคดีอาญา คือ กระบวนการหรือวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงมาพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทต่าง ๆ คือ เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งถ้ากระบวนการนี้ไม่มีประสิทธิภาพ คือ ไม่อาจทำให้การค้นหาความจริงได้มาซึ่งความจริงไม่ว่าความจริงที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษหรือความจริงที่จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ที่ตกเป็นจำเลย การบังคับใช้กฎหมายย่อมไม่เกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การค้นหาความจริงในเนื้อหา เป็นการการค้นหาความจริงโดยมุ่งเน้นถึงความถูกต้องแท้จริงของสิ่งที่กำลังค้นหาเป็นสำคัญ “การค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ” จึงเป็นกระบวนการหรือวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องแท้จริงที่ว่า คำรับสารภาพเป็นความจริงหรือไม่ จำเลยได้กระทำความผิดจริงดังที่ได้รับสารภาพมาหรือไม่ อันเป็นการค้นหาความจริงที่แอบแฝงในคำรับสารภาพนั้นว่า มีนัยเป็นอย่างอื่นหรือไม่¹⁸⁰ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพมีความแตกต่างจากการค้นหาความจริงในทางรูปแบบในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพนั้น ยังมิได้มีรูปแบบที่ชัดเจนเมื่อเทียบกับ การค้นหาความจริงในทางรูปแบบ ซึ่งมีกฎหมายกำหนดวิธีปฏิบัติและผลทางกฎหมายไว้อย่างชัดเจน¹⁸¹

อย่างไรก็ดี แม้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพจะไม่ได้มีบัญญัติไว้อย่างชัดเจน แต่ในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ก็ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของศาลในการทำหน้าที่ค้นหาความจริงในเนื้อหาเช่นกัน ดังต่อไปนี้

มาตรา 228 บัญญัติว่า “ระหว่างพิจารณาโดยพลการหรือคู่ความฝ่ายใดร้องขอ ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้ ”

¹⁸⁰ คำรับสารภาพกับการชักนำพยานหลักฐานในคดีอาญา (น. 23). เล่มเดิม.

¹⁸¹ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.1.4.1 (หน้า 67-71).

มาตรา 185 วรรคแรก บัญญัติว่า “ ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดก็ดี การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรถูกต้องรับโทษก็ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้ ”

ดังนั้น มาตรา 176 วรรคหนึ่ง ซึ่งวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า กรณีจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องที่มีโทษคดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น กฎหมายให้เป็นดุลยพินิจของศาลที่จะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานของโจทก์ต่อไปก็ได้ นั้น มิได้หมายความว่า เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพแล้วศาลจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไป เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด ศาลย่อมยกฟ้องได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 จะเห็นได้ว่า ก่อนที่ศาลจะวินิจฉัยและมีคำสั่งตามมาตรา 185 ได้นั้น จะต้องอาศัยมาตรา 228 เป็นเครื่องมือของศาลในการใช้อำนาจตามกฎหมายเพื่อค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลย

ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพตามฟ้อง แต่ศาลยังมีข้อสงสัย ศาลสามารถสั่งให้โจทก์นำพยานหลักฐานมาสืบต่อไป แม้ว่าจะเป็นคดีที่ไม่เข้าเงื่อนไขตามมาตรา 176 วรรคแรกที่ต้องสืบประกอบก็ตาม โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติในมาตรา 228 ดังกล่าวข้างต้น ถือว่ากฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจศาลมีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงในเนื้อหาแห่งคดี¹⁸² รวมถึงการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพด้วยเช่นกัน ดังที่เคยมีคำวินิจฉัยของศาลฎีกาวางหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2944/2544 วินิจฉัยว่า แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ แต่หากยังไม่แน่ใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงแล้วศาลจะให้สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ตามมาตรา 176 และมาตรา 228 ดังนั้น เมื่อปรากฏจากรายงานของพนักงานคุมประพฤติว่าการกระทำของจำเลยขัดแย้งกับคำฟ้องของโจทก์และคำให้การรับสารภาพของจำเลย ดังนั้นจึงสมควรสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมต่อไปเพื่อให้ข้อเท็จจริงกระจ่างแจ้ง

หรือในกรณีที่คดีที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบตามมาตรา 176 หากคำรับสารภาพของจำเลยยังไม่ชัดเจนว่าจำเลยยอมรับสารภาพผิดจริงตามฟ้อง เช่น

¹⁸² บทบาทของศาลในการพิจารณาคดีอาญา (น. 103). เล่มเดิม.

คำพิพากษาฎีกาที่ 5114/2531 วินิจฉัยว่า คำให้การของจำเลยที่ยื่นต่อศาลมีความว่า "จำเลยได้มาอาศัยอยู่กับ ม.ซึ่งหลบหนีไปแล้ว วันเกิดเหตุผู้เสียหายมาสมัครไปทำงานต่างประเทศ กับ ม. ม.ให้จำเลยเขียนใบรับเงินให้เนื่องจากเห็นว่าจำเลยมีความรู้และขณะนั้นเสมือนไม่มาทำงาน แล้วผู้เสียหายมอบเงินให้ ม.จำเลยไม่รู้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิด แต่เมื่อเป็นความผิดจำเลยก็รับสารภาพ ..." ดังนี้ยังฟังไม่ได้ว่าเป็นคำให้การที่รับสารภาพว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องเมื่อโจทก์ไม่สืบพยาน จึงลงโทษจำเลยตามฟ้องไม่ได้

จะเห็นได้ว่า ในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องที่มีใช้กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลได้เคยวางหลักเกณฑ์โดยการใช้บทบัญญัติ ในมาตรา 228 และ มาตรา 185 มาเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรมอย่างยิ่ง เนื่องจากศาลได้เล็งเห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มความ และจำเลยจำนวนมากยังด้อยความรู้ทางกฎหมายหรืออาจจะรับสารภาพเพื่อให้คดีจบไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันสิทธิของจำเลยในคดีอาญา มิให้ต้องรับโทษเกินไปกว่าความผิดที่ตนกระทำหรือมิได้เจตนากระทำความผิดตามฟ้อง¹⁸³ ศาลจึงต้องกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงหากยังไม่แน่ใจว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีบทบัญญัติในมาตรา 228 ให้อำนาจศาลทำหน้าที่ค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ แต่ในความเป็นจริงแล้ว กรณีที่ศาลจะเรียกให้สืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมโดยพลการตามมาตรา 228 นั้น มีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ข้อ 9 บัญญัติว่า

“ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของกลุ่มความและทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง”

อย่างไรก็ดี แม้ว่าประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการดังกล่าวจะมีใช้กฎหมาย แต่ก็เป็นแบบแผนซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่มีอิทธิพลต่อผู้พิพากษามากเช่นกัน เพราะแม้จะไม่มีผลบังคับในทางกฎหมายแต่ก็มีผลบังคับในทางวินัย และมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากฎหมายเลย

¹⁸³ แหล่งเดิม, หน้า 104.

ถือว่าได้ การพิจารณาคดีของศาลจึงมักคำนึงถึงประมวลจริยธรรมดังกล่าวประกอบด้วยอย่างเคร่งครัด เมื่อพิจารณาจากข้อความที่กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมข้อ 9 ที่ได้เปิดช่องให้ศาลสามารถเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองใน 2 กรณีด้วยกัน คือ กรณี เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่า กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมนั้น ค่อนข้างจะเป็นหลักที่กว้างมาก และไม่ชัดเจนว่า แท้ไหนเพียงไรจึงจะมีความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แตกต่างจากในกรณีที่สอง คือ เมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเองที่ค่อนข้างจะมีความชัดเจนมากกว่า คือ ถ้ามีกฎหมายบัญญัติให้ศาลเป็นผู้กระทำเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองอย่างชัดเจนในเรื่องใด ๆ แล้ว ก็จะไม่มีปัญหาในการตีความอีกว่ามีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมแล้วหรือไม่ และเมื่อพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก กรณีที่จำเลยรับสารภาพในความผิดที่ไม่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ หรือ อัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี แม้บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก จะบัญญัติว่า “ศาลจะพิพากษาลงโทษโดยไม่สืบพยานต่อไปก็ได้” ซึ่งเป็นการเปิดทางเลือกให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจเลือกได้ แต่หากศาลเลือกที่จะสืบพยานต่อไป ก็อาจจะเป็นที่ครหานินทาได้ว่า เหตุใดจึงไม่ยอมพิพากษาลงโทษเนื่องจากกฎหมายก็ได้ให้อำนาจศาลพิพากษาลงโทษได้เช่นกัน ซึ่งแตกต่างจาก กรณีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีหรือมีโทษสถานที่หนักกว่านั้น กฎหมายบัญญัติว่า “ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริง” จะเห็นได้ว่า การบัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้ ค่อนข้างชัดเจนว่า กฎหมายบังคับศาลให้ต้องสืบพยานต่อไปทุกคดีโดยห้ามเชื่อเพียงคำรับสารภาพ แต่เพียงคำฟังและพิพากษาลงโทษจำเลยในทันที บทบัญญัติในประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการข้อ 9 นี้เอง เป็นเหตุให้การดำเนินการพิจารณาคดีของศาล มักจะวางตนเป็นกลางและระมัดระวังตนเป็นพิเศษ และปล่อยให้การต่อสู้คดีในศาลเป็นหน้าที่ของคู่ความเป็นหลัก¹⁸⁴ เพื่อป้องกันตนมิให้ถูกครหานินทาได้ว่ามีใจลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การสั่งให้สืบพยานหลักฐานเพิ่มเติม ตามมาตรา 228 จึงไม่ค่อยจะเกิดขึ้นมากนัก จะมีก็แต่เพียงการสั่งให้สืบเสาะพดพิเคราะห์ ความประพฤติกฎมณิหลังความเป็นมาของจำเลยหลังจากที่รับสารภาพแล้ว เพื่อประกอบการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษเท่านั้น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อศาลสำหรับการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ ซึ่งใน

¹⁸⁴ แหล่งเดิม, หน้า 112.

ความเป็นจริง อำนาจการสืบพยานเพิ่มเติมโดยพลการเป็นอำนาจที่ศาลสามารถกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 228 อีกทั้งยังเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องกระทำความจริงในคดีอาญาอีกด้วย

สำหรับในกรณี “การสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ” ที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก กล่าวคือ การกำหนดให้ศาลต้องฟังพยานหลักฐานจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในคดีที่มีโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปนั้น ผู้เขียนเห็นว่าบทบัญญัติในมาตรานี้ แฝงไปด้วยแนวคิดของหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพอยู่ด้วย โดยมีนัยสำคัญที่ว่าศาลต้องค้นหาความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพของจำเลย ส่วนในความผิดมิใช่คดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น กฎหมายมิได้บังคับให้ศาลต้องพิพากษาลงโทษโดยทันที เนื่องจากกฎหมายยังให้ความสำคัญและเล็งเห็นว่าคำรับสารภาพของจำเลยไม่ได้น่าเชื่อถือเสมอไปจึงได้กำหนดให้เป็นดุลยพินิจของศาลสามารถเรียกให้มีการสืบพยานหลักฐานอื่นประกอบด้วยก็ได้ ตามมาตรา 228 และเมื่อสืบพยานหลักฐานต่อไปแล้วพบว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด ศาลย่อมยกฟ้องได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 แต่ถึงกระนั้นก็ดี หากเป็นคดีที่ไม่อยู่ในเงื่อนไขตามมาตรา 176 วรรคแรก ที่กำหนดให้ศาลต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพด้วยแล้วนั้น ในทางปฏิบัติเมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาโอกาสที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพเพิ่มเติมด้วยตนเองโดยการเรียกให้สืบพยานเพิ่มเติมตามมาตรา 228 มีน้อยมาก เพราะศาลมักใช้ดุลยพินิจที่จะพิพากษาลงโทษโดยไม่สืบพยานต่อไป เนื่องจากกฎหมายให้อำนาจไว้ในมาตรา 176 วรรคแรกไว้อย่างชัดเจน ทำให้เป็นปัญหาในปัจจุบันที่พบว่า จำนวนนักโทษประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ ของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษที่อยู่ในเรือนจำเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะไม่มีการค้นหาความจริง ไม่มีการไต่สวน เมื่อจำเลยรับสารภาพ ศาลก็ตัดสินทันที จึงทำให้กระบวนการค้นหาความจริงด้อยไป¹⁸⁵

¹⁸⁵ คำกล่าวเปิดการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร (น. 24). เล่มเดิม.

สำหรับในกรณีที่ศาลใช้อำนาจตามมาตรา 228 เรียกให้สืบพยานเพิ่มเติมต่อไปด้วยตนเองนั้น จากการศึกษาแล้วพบว่ามักจะเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงว่าคำรับสารภาพของจำเลยอาจไม่เป็นความจริงนั้น ปรากฏขึ้นสู่ศาลเอง ดังเช่นในกรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2944/2544 กล่าวคือความได้ปรากฏสู่ศาลฎีกา จากรายงานของพนักงานคุมประพฤติว่าการกระทำของจำเลยขัดแย้งกับคำฟ้องของโจทก์และคำให้การรับสารภาพของจำเลยในความผิดฐานพรากรู้เยาว่าไปเพื่อการอนาจารตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 319 วรรคแรก ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี โดยหลักแล้วกฎหมายตามมาตรา 176 วรรคแรกมิได้บังคับให้ศาลต้องสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมแต่อย่างใด แต่ในคดีนี้ ปรากฏว่าศาลฎีกาสั่งให้ย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินการสืบพยานหลักฐานกันต่อไป หรือดังเช่นในกรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 376/2533 ที่จำเลยถูกฟ้องในความผิดฐานพรากรู้เยาว่า แต่ผู้เสียหายแถลงต่อศาลเองว่า จำเลยไม่ได้เป็นคนพรากรไป ศาลจึงได้เรียกให้สืบพยานหลักฐานเพิ่มเติม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การสั่งให้มีการสืบเสาะพฤติกรรมของจำเลย ไม่ใช่กรณีของการสั่งให้สืบพยานหลักฐานต่อไป ตามมาตรา 228 และไม่ได้บังคับศาลที่จะต้องกระทำทุกคดี แต่เป็นดุลยพินิจที่ศาลจะสั่งให้สืบเสาะประวัติหรือพฤติกรรมของจำเลยตามที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการกำหนดโทษเท่านั้น ดังนั้น หากในคดีนี้ ศาลมิได้สั่งให้มีการสืบเสาะพฤติกรรมของจำเลยก่อน หรือหากมีการสืบเสาะแต่พนักงานคุมประพฤติดำเนินการได้รายงานเหตุสงสัยเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย ในคดีนี้ก็อาจจะทำให้ศาลต้องตัดสินลงโทษจำเลยทั้งที่จำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริงนั่นเอง

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ในทางปฏิบัติของศาลไทยนั้น การรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย ศาลไทยให้ความสนใจกับการค้นหาความจริงในทางรูปแบบมากกว่าการมุ่งค้นหาความจริงในทางเนื้อหาของความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพว่าจำเลยเป็นผู้ที่กระทำความผิดจริงหรือไม่ กล่าวคือไม่ว่าจะเป็นในคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นในชั้นสอบสวนหรือในชั้นพิจารณาก็ตาม การพิจารณาว่าคำรับสารภาพดังกล่าวนี้สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้หรือไม่ จะพิจารณาเพียงแค่กระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพว่าเป็นไปตามหลักที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ หรือการให้คำรับสารภาพของจำเลยกระทำด้วยความสมัครใจหรือไม่ เป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบและไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 หรือไม่ เป็นต้น

ซึ่งบทบาทของการในการตรวจสอบกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพดังกล่าวเหล่านี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเพียงแค่การค้นหาความจริงในทางรูปแบบเท่านั้น¹⁸⁶ มิใช่การค้นหาความจริงในเนื้อหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพแต่อย่างใด¹⁸⁷

นอกจากนี้ในกรณีที่ศาลใช้อำนาจตามมาตรา 176 วรรคแรก ประกอบมาตรา 228 ในการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ ก็ยังมีข้อบกพร่อง เนื่องจากในความคิดร้ายแรงในบางกรณี กฎหมายบัญญัติให้เป็นเพียงดุลยพินิจของศาลว่าจะให้มีการสืบพยานเพิ่มเติมหรือไม่ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การใช้อำนาจสืบพยานหลักฐาน ตามมาตรา 228 นั้น ในทางปฏิบัติมักเกิดขึ้นน้อย สาเหตุประการแรก ก็เป็นเพราะกฎหมายมิได้บังคับให้สืบพยานหลักฐานประกอบการรับสารภาพ ประการที่สอง มีประมวลจริยธรรมข้อ 9 ที่ทำให้ผู้พิพากษามักระมัดระวังตนในการทำหน้าที่เพื่อป้องกันมิให้ถูกรหา บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ จึงมิใช่บทบาทเชิงรุกอย่างแท้จริง แต่มีบทบาทในเชิงรับมากกว่า กล่าวคือ ศาลมิได้เริ่มต้นที่จะค้นหาความจริงเอง แต่มักเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงกรณีความไม่ถูกต้องแท้จริงดังกล่าวได้ปรากฏให้เห็นต่อศาลเองดังที่ปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2944/2544 ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ที่ดั่งามอันอยู่เบื้องหลังบทบัญญัติมาตรา 176 วรรคแรก ที่ต้องการให้ผู้พิพากษาค้นหาความจริงในคำรับสารภาพด้วยนั้น ในทางปฏิบัติแล้วกลับมีอุปสรรคทำให้ผู้พิพากษาไม่อาจทำหน้าที่ค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

นอกจากนี้มีข้อสังเกตว่า ไม่ว่าจะเป็นในชั้นสอบสวนคดี หรือในชั้นสืบพยานในศาล เจ้าพนักงานและศาลมักจะให้ความสำคัญเฉพาะเรื่อง “ข้อเท็จจริงในการกระทำความผิด” เป็นสำคัญ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะนำมาใช้ในคดีอาญา กล่าวคือ กรณีที่ว่าผู้กระทำความผิดมีประวัติอย่างไร มีอาชีพอะไร มีความรับผิดชอบของสังคม ของครอบครัวเขาอย่างไรบ้างที่เราจะไปลงโทษเขา ซึ่งในความเป็นจริงนั้น การสืบข้อเท็จจริงในการค้นหาความจริงนั้นควรจะต้องค้นหาทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนแรก คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด กับส่วนที่เป็นประวัติของผู้กระทำความผิดเพื่อลงโทษผู้นั้นให้ถูกต้องและ

¹⁸⁶ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.1.4.1 (หน้า 67-71).

¹⁸⁷ โปรดดูรายละเอียดในหัวข้อ 3.1.4.2 (หน้า 71-78).

เป็นธรรม¹⁸⁸ ซึ่งในกรณีนี้ ผู้เขียนเห็นว่า หลักการค้นหาความจริงทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาใช้กับหลักการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพได้เช่นกัน เนื่องจาก ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับประวัติของผู้กระทำความผิด อาจจะทำให้พบข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนได้ว่าคำรับสารภาพของเขาเป็นความจริง หรือพบข้อพิรุธบางประการที่ชี้ให้เห็นได้ว่า คำรับสารภาพของเขานั้นอาจเป็นเท็จ เช่น ในกรณีเหตุการณ์ซึ่งมีผู้ขับรถชนคนเดินเท้าที่เสียชีวิต และต่อมาได้บุคคลมารับสมอ้างว่าเป็นผู้ขับรถชนเกิดเหตุ แต่เมื่อมีการสอบปากคำ บุคคลดังกล่าวได้ให้การต่อพนักงานสอบสวนว่าทำหน้าที่เป็นพ่อบ้าน โดยมีหน้าที่คอยดูแลรถทุกคันและสตาร์ทเพื่อรถอุ่นเครื่องก่อนให้เจ้านายนำออกไปเท่านั้น พนักงานสอบสวนจึงได้นำตัวบุคคลผู้สมอ้างดังกล่าวมาตรวจสอบร่องรอยคาดเข็มขัดนิรภัยและร่องรอยที่ถูกแรงอัดกระแทกแต่กลับไม่พบแต่อย่างใด ทำให้เจ้าตัวยอมรับในที่สุดว่าไม่ใช่คนขับรถที่แท้จริง เป็นต้น จะเห็นได้ว่า หากพนักงานสอบสวนเชื่อในคำให้การครั้งแรกของผู้ต้องหาทันทีโดยไม่พยายามค้นหาความจริงในคำรับสารภาพก่อนแล้วนั้น ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงลอยนวล ส่วนผู้ที่ต้องถูกดำเนินคดีกลับไม่ใช่ผู้ที่กระทำความผิดจริง อันถือว่าเป็นความผิดพลาดอย่างร้ายแรงของกระบวนการยุติธรรมนั่นเอง

3.2 หลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในคดีอาญาตามกฎหมายของต่างประเทศ

3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.2.1.1 การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน

ประเทศสหรัฐอเมริกายึดหลักตาม Common law โดยในสมัยแรก ๆ คำรับสารภาพสามารถรับฟังได้โดยไม่มีข้อจำกัด แม้ว่าจะได้มาโดยวิธีการอันทรามก็ตาม จนกระทั่งในศตวรรษที่ 18 จึงมีหลักว่า คำรับสารภาพจากจิตใจที่คาดหวังในความหวังอันเลื่อนลอย หรือความกลัวจากการทรมาน เป็นสิ่งที่ไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งคำรับสารภาพในสมัยแรก ๆ นี้ ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมากที่สุดในการพิสูจน์ความผิด แต่คำรับสารภาพที่ได้มาโดยการให้สัญญาหรือการบังคับ

¹⁸⁸ คำกล่าวเปิดการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมจะร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีอาญาได้อย่างไร. หน้าเดิม.

รับฟังไม่ได้¹⁸⁹ ต่อมาถือว่า คำรับสารภาพจะรับฟังได้เมื่อกระทำโดยสมัครใจ ซึ่งหลักการเรื่องความสมัครใจได้กลายเป็นหลักที่สำคัญประการหนึ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ที่ป้องกันผู้ถูกกล่าวหาจากการถูกบังคับหรือโดยการชักชวนที่ไม่สมควร ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพ ซึ่งหลักเรื่องคำรับสารภาพจะต้องกระทำโดยความสมัครใจนี้ ศาลของสหรัฐอเมริกาได้วางหลักไว้ว่า คำรับสารภาพจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้จะต้องกระทำโดยสมัครใจ โดยมีได้มาจากการบังคับหรือการให้สัญญาใด ๆ คำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจจะถูกปฏิเสธการรับฟังเป็นพยานหลักฐาน แม้ว่าข้อเท็จจริงตามคำรับสารภาพนั้นจะเพียงพอในการลงโทษก็ตาม โดยศาลถือว่า คำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจไม่ได้รับการเชื่อถือทั้งหมด แม้ว่าจะเป็นความจริงก็ตาม¹⁹⁰

นอกจากนี้ การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานในสหรัฐอเมริกาได้เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ความบกพร่องทางกายของผู้ให้คำรับสารภาพอาจนำไปสู่คำรับสารภาพที่รับฟังไม่ได้ เช่น คำรับสารภาพที่ได้จากผู้อยู่อายุน้อย แม้อายุ จะไม่ใช่สิ่งที่รับฟังไม่ได้ก็ตาม แต่ปัจจัยด้านอายุ ศาลถือว่าอยู่ในพฤติกรรมแวดล้อมที่ไม่น่าไว้วางใจ นอกจากนี้ ถ้าผู้ให้คำรับสารภาพกระทำในขณะที่วิกลจริต คำรับสารภาพนั้นย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้เช่นกัน นอกจากความบกพร่องทางกายดังกล่าว ยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่ศาลกำหนดให้เป็นสิ่งที่พิจารณาประกอบการรับฟังคำรับสารภาพ เช่น ความชรา การศึกษา สติปัญญา ภาษาที่ใช้ ประสพการณ์ในการยุติธรรม ความพิการ เป็นต้น ซึ่งความบกพร่องทางกายและทางจิตใจของผู้ให้คำรับสารภาพนี้ ถือว่าเป็นปัจจัยที่ศาลใช้กำหนดความสมัครใจของการให้คำรับสารภาพเพื่อการรับฟังเป็นพยานหลักฐานอีกด้วย¹⁹¹

นอกจากความสมัครใจในการให้คำรับสารภาพในชั้นศาลแล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกา ยังได้ให้ความสำคัญกับหลัก Due process of law อีกด้วย กล่าวคือ ศาลจะพิจารณาก่อนว่า หลักประกันที่กำหนดวิธีการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพนั้นถูกละเมิดหรือไม่

¹⁸⁹ From *The Law of Criminal Procedure* (p. 196), by David A. Jones, 1981. (อ้างไว้ใน หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น. 19), โดย ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ, 2527, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2527 โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.)

¹⁹⁰ หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น. 21,62-73). เล่มเดิม.

¹⁹¹ แหล่งเดิม. หน้า 54.

โดยไม่พิจารณาว่าคำรับสารภาพนั้นน่าเชื่อถือเพียงใดเลย¹⁹² และศาลสหรัฐอเมริกาได้ประกาศหลักเกณฑ์ ตาม Miranda rule ในปี ค.ศ.1966 โดยประกาศเจตนารมณ์ว่า คำรับสารภาพ นอกจากนี้อาจได้มาโดยวิธีการทรมาน ข่มขู่ การสอบสวนที่ยาวนานแล้ว เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วย กล่าวคือ ใน Miranda rule ได้กำหนดให้ตำรวจจะต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับเกี่ยวกับเรื่องหลักประกันตามกฎหมาย โดยเฉพาะหลักการมีสิทธิที่จะมีทนายความและสิทธิที่จะไม่พูด (Right to counsel and right of silence)¹⁹³ ดังนั้น ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจในชั้นจับกุมได้ให้คำเตือนเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าว แล้วได้มาซึ่งคำรับสารภาพอันเป็นคำรับสารภาพนอกศาลด้วยความสมัครใจ โดยปราศจากการข่มขู่หรืออุบายใจใด ๆ จึงสามารถรับฟังคำรับสารภาพในชั้นจับกุมเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้¹⁹⁴

จะเห็นได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีได้ปฏิเสธที่จะรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน อีกทั้งยังได้ยอมรับถึงความจำเป็นที่จะต้องใช้คำรับสารภาพ หรือ ความจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ถูกกล่าวหา แต่ด้วยความที่สหรัฐอเมริกาก็ได้ให้ความสำคัญกับหลักการ Due process อันเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาด้วยเช่นกัน จึงได้สร้างข้อจำกัดเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหาขึ้นมา รวมถึงยังได้พัฒนาให้คำรับสารภาพในชั้นจับกุมสามารถรับฟังได้หากได้ปฏิบัติตาม Miranda rule อีกด้วย¹⁹⁵

3.2.1.2 การค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ อย่างเช่นบทบัญญัติในมาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ดังนั้น ในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาของศาล หากเป็นคำรับสารภาพที่ได้มาด้วยความสมัครใจ และผ่านกระบวนการในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้ทันทีโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่น ๆ

¹⁹² “กฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ : บทนำ และความสำคัญของคำรับสารภาพ,” (น. 137-138). เล่มเดิม.

¹⁹³ แหล่งเดิม, หน้า 134.

¹⁹⁴ แหล่งเดิม, หน้า 134-137.

¹⁹⁵ แหล่งเดิม, หน้า 144.

ประกอบอีกไม่ว่าความผิดที่รับสารภาพจะมีอัตราโทษเท่าใดก็ตาม ดังนั้น บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในการรับสารภาพตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อพิจารณาแล้วจึงเป็นเพียงการค้นหาความจริงในทางรูปแบบอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาโดยภาพรวมแล้วจะพบว่า ด้วยเหตุที่ระบบกฎหมายสหรัฐอเมริการวมถึงระบบกฎหมายของมลรัฐต่าง ๆ ได้จำแนกประเภทความผิดอาญาไว้อย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ felony และ misdemeanor (บางรัฐอาจจำแนกประเภทความผิดเล็กน้อยซึ่งไม่มีโทษจำคุกโดยเรียกว่า infraction, violation หรือ petty offense) ซึ่งการจำแนกประเภทความผิดอาญาดังกล่าวจะอาศัยอัตราโทษตามกฎหมายของความผิดนั้น ๆ เป็นสำคัญ กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่ felony จะหมายถึงความผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือจำคุกเกินกว่า 1 ปี (คือ ตั้งแต่ 1 ปี 1 วัน ขึ้นไป) ส่วนความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีลงมาหรือมีอัตราโทษที่เบากว่าจำคุก เช่น ปรับ เป็นต้น จะเรียกว่า misdemeanor¹⁹⁶ ซึ่งการจำแนกประเภทความผิดอาญาออกเป็นความผิดเล็กน้อยกับความผิดร้ายแรงดังกล่าวนี้ มีความสอดคล้องกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในขั้นตอนต่างๆ กล่าวคือ

ตามหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจได้จับกุมบุคคลซึ่งต้องหาว่าได้กระทำความผิดจะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปยังสถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่มีอำนาจเกี่ยวข้องเพื่อทำสารบบคดีอาญา หรือที่เรียกว่า “Booking” หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะต้องรายงานการจับกุมและการกล่าวหาผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไปยังอัยการ (หรือในบางคดีอาจมีการประสานงานกับอัยการมาก่อนตั้งแต่ขั้นสืบสวนเพื่อหาพยานหลักฐานก่อนที่จะมีการจับกุม) ในขั้นนี้พนักงานอัยการก็จะพิจารณาดังข้อหาที่ถูกต้องแก่ผู้ต้องหา หากเห็นว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนคำฟ้องได้ก็อาจสั่งปล่อยผู้ต้องหาไปจากขั้นตอนที่ถูกคุมขังอยู่ที่โรงพักได้เลย แต่ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าคดีมีมูลที่จะตั้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหานั้น ก็จะต้องเตรียมทำคำร้องเพื่อยื่นต่อศาล ที่เรียกว่า complaint ในคำร้องดังกล่าวจะระบุชื่อผู้ต้องหาและ

¹⁹⁶ จาก รายงานการศึกษาลบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา (น. 107-108), โดย สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ข้อกล่าวหาที่ว่าเขากระทำความผิดฐานใดบ้าง ซึ่งในขั้นนี้ยังไม่ใช้การพิจารณาตั้งฟ้องหรือไม่ฟ้อง เนื่องจากจะต้องส่งตัวผู้ถูกจับไปปรากฏตัวต่อหน้าผู้พิพากษาศาลแขวงมลรัฐหรือศาลแขวงสหพันธรัฐ (state magistrate หรือ federal magistrate) โดยไม่ชักช้า และเมื่อปรากฏตัวต่อหน้าศาล ผู้พิพากษาจะแจ้งให้ผู้ถูกจับกุมทราบถึงข้อหาที่เขาถูกกล่าวหาจนถูกจับกุมเป็นคดี และแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิต่าง ๆ ของเขา เช่น สิทธิที่จะมีทนายความแก้ต่าง เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนนี้เรียกว่า “การชี้สองสถานเมื่อถูกส่งตัวต่อศาลครั้งแรก” (arraignment on the warrant) ซึ่งในขั้นนี้ หากความผิดที่ถูกกล่าวหาเป็นความผิดเล็กน้อย (misdemeanor) ผู้ต้องหาจะมีสิทธิให้การได้ และหากผู้ต้องหาจะแถลงให้การรับสารภาพในขั้นตอนนี้ ผู้พิพากษาก็จะพิพากษาลงโทษได้เลยตั้งแต่ในขั้นนี้ หรือในบางกรณีอาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อมูลก่อนตัดสินก็ได้ ส่วนในคดีความผิดร้ายแรง (felony) ผู้ต้องหาไม่ต้องให้การในขั้นนี้ แต่จะให้การได้ก็ต่อเมื่ออัยการได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลในรูปของ indictment หรือ information ภายหลังจากที่ได้รับอนุญาตจากศาลแล้วเท่านั้น¹⁹⁷ กล่าวคือ โดยปกติแล้วพนักงานอัยการจะฟ้องคดีได้ใน 2 รูปแบบ คือ การฟ้องคดีแบบ indictment ซึ่งหมายถึง การฟ้องคดีโดยได้รับคำสั่งอนุญาตให้ฟ้องคดีโดยคณะลูกขุนใหญ่ กับการฟ้องคดีแบบ information ซึ่งหมายถึง คำฟ้องที่เตรียมโดยพนักงานอัยการหลังจากที่มีการไต่สวนเบื้องต้น (preliminary hearing) โดยผู้พิพากษาศาล magistrate และผู้พิพากษามีคำสั่งว่าคดีมีมูลที่จะฟ้องร้อง (probable cause) ซึ่งเป็นมาตรการที่กฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญาว่าคดีที่เขาจะถูกฟ้องร้องนั้น จะต้องมีความพยานหลักฐานสนับสนุนให้เห็นถึงมูลคดีพอสมควร¹⁹⁸ ซึ่งอำนาจในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องในคดีอาญาเป็นของพนักงานอัยการเท่านั้น บุคคลธรรมดาถึงแม้จะเป็นผู้เสียหาย ก็ไม่มีสิทธิที่จะนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาลได้โดยตรงได้แต่แจ้ง

¹⁹⁷ จาก “การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน,” โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536, *คูลพาท*, 40 (5). น. 103-111.

¹⁹⁸ From *Modern Criminal Law* (p. 84), by Le Fave, 1978. (อ้างไว้ใน “การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน,” โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536, *คูลพาท*, 40 (5). น. 108.)

ความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องและในบางกรณีอาจนำพยานหลักฐานไปเสนอต่อคณะลูกขุนใหญ่ (grand jury) เพื่อให้มีคำสั่งฟ้องที่เรียกว่า indictment ได้¹⁹⁹

นอกจากนี้ ในกฎหมายอเมริกัน ยังมีหลักกฎหมายในเรื่องการต่อรองคำให้การของจำเลย (Plea bargaining) ที่ให้อำนาจพนักงานอัยการโจทก์กับจำเลย (โดยปกติมีทนายจำเลยเป็นผู้ต่อรองแทน) มีอำนาจในการต่อรองในเรื่องคำให้การของจำเลย เมื่อพนักงานอัยการพร้อมที่จะนำตัวจำเลยมาเพื่อให้ศาลสอบคำให้การ (ซึ่งโดยปกติกระทำหลังจากที่ได้มีการยื่นคำฟ้องไม่ว่าในรูปของ indictment หรือ information และได้มีการต่อรองคำให้การจำเลยกับทนายจำเลยแล้ว) ในการสอบคำให้การจำเลย (Arraignment) กฎหมายกำหนดว่า ผู้พิพากษาจะต้องสอบคำให้การจำเลยโดยเปิดเผยในศาล และผู้พิพากษาจะต้องมั่นใจว่าจำเลยได้เข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้²⁰⁰

(ก) ข้อกล่าวหาที่จำเลยถูกฟ้องร้อง จำเลยจะต้องทราบถึงข้อกล่าวหาที่ถูกฟ้องร้องเรื่องอะไร ผิดต่อกฎหมายอะไร ถูกฟ้องก็กระทำ ก็ข้อหา

(ข) โทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่ถูกฟ้องร้อง ทั้งโทษขั้นสูงและขั้นต่ำตามกฎหมาย

(ค) จำเลยมีสิทธิให้การปฏิเสธ จำเลยจะต้องได้รับแจ้งเสมอว่าจำเลยมีสิทธิที่จะปฏิเสธเพื่อต่อสู้คดี และเป็นหน้าที่ของโจทก์ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย

(ง) การรับสารภาพมีผลเป็นการสละสิทธิการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น จำเลยจะต้องได้รับแจ้งให้ทราบว่าเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพแล้ว ศาลจะพิจารณาลงโทษได้เลยโดยไม่ต้องพิจารณาคดี ไม่ว่าคดีนั้นจะมีอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำอย่างไร

(จ) ในบางกรณีเช่นในศาลของรัฐบาลกลาง Federal Rules of Criminal Procedure ข้อ 11 (c)(1) กำหนดว่าถ้าศาลมีมติต่อการลงโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ (sentencing guidelines) และ

¹⁹⁹ “กฎหมายของมลรัฐต่างๆ จะแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่แล้วมีความคล้ายคลึงกับกฎหมายของรัฐบาลกลาง แต่ก่อนข้างจะให้อิสระแก่พนักงานอัยการในการที่จะเลือกวิธีการฟ้องโดย indictment หรือ information ก็ได้ จากสถิติพบว่าคำฟ้องส่วนใหญ่ทำในรูปของ information แต่สำหรับศาลรัฐบาลกลาง คำสั่งฟ้องในคดีร้ายแรงจะต้องทำในรูปของ indictment ส่วนคดีไม่ร้ายแรง พนักงานอัยการจะฟ้องในรูปของ indictment หรือ information ก็ได้” (อ้างไว้ใน “การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน,” โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536, *ศาลพาหน*, 40 (5). น. 108.)

²⁰⁰ Federal Rules of Criminal Procedure ข้อ 11. คดี Mc. Carthy v. U.S., 394 U.S. 459 (1969) และคดี Henderson v. Morgan 426 U.S. 637 (1979). (อ้างไว้ใน “การชี้สองสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน,” โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536, *ศาลพาหน*, 40 (5). น. 111.)

การกำหนดเงื่อนไขการชดเชยแก่ผู้เสียหาย (restitution to a victim) ศาลจะต้องแจ้งให้จำเลยทราบด้วย

(ณ) ในกรณีที่มีการตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลยตามกระบวนการ (plea bargaining) Federal Rules of Criminal Procedure ข้อ 11 (e)(2) กำหนดว่าจะต้องเปิดเผยข้อตกลงนั้นต่อศาล และถ้าศาลเห็นว่าศาลไม่อาจรับข้อตกลงเช่นนั้นได้ ศาลจะต้องแจ้งให้จำเลยทราบว่าศาลไม่อาจรับข้อตกลงนั้น และจำเลยมีสิทธิที่จะถอนคำให้การรับสารภาพนั้นเสียได้

(ข) ถ้าฝ่ายโจทก์ผิดข้อตกลงที่ให้ไว้กับจำเลยใน plea bargaining เช่นนี้จำเลยมีสิทธิที่จะถอนคำให้การรับสารภาพของตนได้²⁰¹

หลักกฎหมายในเรื่องการต่อรองคำให้การของจำเลย (Plea bargaining) ดังกล่าว ทำให้สถิติคดีอาญาทั้งของศาลสหรัฐฯ และศาลมลรัฐ ปรากฏว่าคดีกว่าร้อยละ 80-90 จบลงโดยไม่มีการพิจารณาคดีเนื่องจากจำเลยให้การรับสารภาพ

กล่าวโดยสรุป บทบัญญัติเกี่ยวกับการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญาตามที่ได้กล่าวมาให้ความคุ้มครองในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างมาก เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ปฏิเสธการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลย แต่จะต้องเป็นไปตามหลักความสมัครใจและหลัก Due process ดังที่ได้กล่าวมาในตอนต้น และถึงแม้ว่ากฎหมายอเมริกันจะมีกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเพื่อให้ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษได้เลย²⁰² และไม่มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพในลักษณะเดียวกับบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพตามกฎหมายไทย แต่วิธีพิจารณาความอาญาตามหลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นได้กำหนดให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐโดยศาลในทุก ๆ ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเข้มงวดก่อนที่จะมีการฟ้องคดีในศาลชั้นต้น ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการจับกุมของตำรวจ หรือ

²⁰¹ คดี Santobello v. New York, 404 U.S. 257 (1971) และคดี Ricketts v. Adamson, 483 U.S. 1 (1987). (อ้างไว้ใน “การชี้ฟ้องสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน,” โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536, *คูลพาท*, 40 (5). น. 112.)

²⁰² Federal Rules of Criminal Procedure Rule II (c)(4). (อ้างไว้ใน “การชี้ฟ้องสถานหรือการสอบคำให้การจำเลยในคดีอาญา (Arraignment) ตามหลักกฎหมายอเมริกัน,” โดย พรเพชร วิชิตชลชัย, 2536, *คูลพาท*, 40 (5). น. 89.)

ขั้นตอนการฟ้องคดีของพนักงานอัยการนั่นเอง กล่าวคือ ในคดีความผิดที่มีโทษร้ายแรง การที่พนักงานอัยการจะสั่งฟ้องผู้หนึ่งผู้ใดในคดีอาญา พนักงานอัยการจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะลูกขุนใหญ่ในรูปของ indictment หรือมิฉะนั้นพนักงานอัยการต้องนำคดีไปให้ผู้พิพากษาศาลแขวง ทำการไต่สวนเบื้องต้นเพื่อให้ผู้พิพากษามีคำสั่งว่าคดีมีมูลที่จะฟ้องร้องในรูปของ information ดังนั้นจึงเท่ากับว่า ในคดีความผิดร้ายแรง ก่อนที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น จะต้องผ่านขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้องของอัยการมารอบหนึ่งก่อนแล้วว่า พยานหลักฐานของอัยการมีเพียงพอที่จะฟ้องผู้ถูกกล่าวหาเป็นคดีต่อศาลหรือไม่ เมื่อศาลเห็นชอบด้วยกับพยานหลักฐานในเบื้องต้นของพนักงานอัยการว่าคดีมีมูลแล้ว พนักงานอัยการจึงจะสามารถยื่นคำฟ้องต่อศาลได้ ดังนั้น จึงถือว่าคำรับสารภาพของจำเลยในความผิดร้ายแรงจะผ่านการค้นหาความจริงโดยศาลจากการไต่สวนมูลฟ้องจากพยานหลักฐานอื่น ๆ มาก่อนแล้วเสมอ แม้ว่าศาลสามารถพิพากษาลงโทษได้ทันทีหากจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีก็ตาม

นอกจากนี้แล้ว แม้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาจะยอมรับหลักการต่อรองคำรับสารภาพของจำเลย แต่ก็มีหลักการสำคัญที่กำหนดให้ศาลจะต้องทำการตรวจสอบความถูกต้องแน่นอนของคำให้การรับสารภาพ ถ้าหากศาลยอมรับที่จะรับฟังคำรับสารภาพนั้น ๆ ซึ่งศาลจะไม่พิพากษาคำให้การรับสารภาพนั้น จนกว่าจะได้มีการไต่สวนคู่ความจนเป็นที่พอใจว่าคำให้การรับสารภาพนั้นได้กระทำด้วยความสัตย์จริง ซึ่งหลักการดังกล่าวได้กำหนดไว้ใน ใน The Rules of Criminal Procedure ข้อ 11 (f) ²⁰³

3.2.2 ประเทศอังกฤษ

3.2.2.1 การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน

ก่อนศตวรรษที่ 14 ในประเทศอังกฤษถือว่า คำรับสารภาพสามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ และเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมาก ไม่ว่าคำรับสารภาพนั้นจะได้มาด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม ต่อมาศตวรรษที่ 16 ได้เปลี่ยนแปลงเป็นว่า คำรับสารภาพที่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้นั้น จะต้องมิใช่คำรับสารภาพที่ได้มาโดยใช้ความรุนแรง ต่อมาในศตวรรษที่ 18 ถือว่า คำรับสารภาพจะรับฟังไม่ได้เมื่อได้รับมาโดยการชักชวนที่ไม่สมควร ซึ่ง Sir Thomas

²⁰³ จาก แนวคิดการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม (น. 15-18), โดย สุรจิตร ศรีบุญมา, 2553. (สืบค้น 15 กันยายน 2555 จาก ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม)

Smith และ Sir Edward Coke กล่าวว่า การทรมานอันเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพจะไม่ได้รับการยอมรับตามกฎหมาย จนกระทั่งในศตวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบัน การรับฟังคำรับสารภาพได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดเป็นว่า คำรับสารภาพที่รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้จะต้องมาจากความสมัครใจ²⁰⁴ คำรับสารภาพที่ได้โดยความไม่สมัครใจนั้นไม่มีคุณค่าพอแก่การรับฟังเป็นพยานหลักฐาน

ในประเทศอังกฤษ เชื่อว่าคำรับสารภาพของจำเลยมีความสำคัญกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากและจะเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุดที่สามารถรับฟังได้ ถ้ากระทำด้วยความสมัครใจและปราศจากการชักนำ จูงใจ เนื่องจากความกลัวใด ๆ หรือความคาดหวังใด ๆ ซึ่งความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนส่วนบุคคลนั้นได้เป็นปัญหาสำหรับการพิจารณาเป็นอย่างมาก ในทางปฏิบัติของศาลอังกฤษจะพิจารณาคำรับสารภาพหลักฐานที่เป็นคำรับสารภาพที่ได้รับมาโดยการบีบบังคับขู่เข็ญ การหลอกลวง หรือการให้คำมั่นสัญญา โดยไม่ได้ยึดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ แต่จะมุ่งพิจารณาว่าคำรับสารภาพนั้นมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ และจำเลยจะต้องได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ดังนั้น คำรับสารภาพที่กระทำโดยความสมัครใจแต่ได้รับมาโดยการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น Home Officer Circular 31/1964²⁰⁵ (หรือ Judge's Rules) หรือ the Codes of Practice²⁰⁶ จึงยังคงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นพยานหลักฐานที่สามารถรับฟังได้ ต่อมาในปี 1984 ได้ออก Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE 1984) ที่ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาตให้ศาลรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐาน สรุปได้ดังนี้

1) คำรับสารภาพจะต้องได้มาโดยสมัครใจมิใช่ได้มาโดยการบีบบังคับของบุคคลใด²⁰⁷ ซึ่งรวมถึงการทรมาน ทารุณอย่างร้ายมนุษยธรรม การกระทำที่รุนแรงด้วย²⁰⁸ ซึ่งศาลอังกฤษได้

²⁰⁴ หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา (น. 38-39). เล่มเดิม.

²⁰⁵ From *The admissibility of confessions in criminal matters* (p. 269-277), by FRED KAUFMAN, 1984. (as cited in *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 141), by Siriphon Kusonsinwut, 2008, Singapore; University of Illinois. Copyright 2008 by University of Illinois.)

²⁰⁶ From *Judicial Discretion in Relation to Confession* (p. 250), by C.R. Williams, 1983. (as cited in *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 141), by Siriphon Kusonsinwut, 2008, Singapore; University of Illinois. Copyright 2008 by University of Illinois.)

²⁰⁷ Police and Criminal Evidence Act 1984 มาตรา 76 (2) (a)

ตีความคำว่า “บีบบังคับ” ให้อย่างกว้างขวาง โดยขยายความไปถึงการที่ตำรวจที่กระทำการโดยมิชอบส่งผลกระทบต่อคุณค่าของการรับฟังคำรับสารภาพและส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมในการพิจารณาคดี กล่าวคือ ถ้าคุณค่าของคำรับสารภาพมีมากกว่าการกระทำอันมิชอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ ก็จะไม่เป็นการ “บีบบังคับ”²⁰⁹

2) จะต้องเป็นการรับสารภาพในเกี่ยวกับเนื้อหาแห่งประเด็นที่อยู่ในกระบวนการพิจารณา และจะต้องไม่ได้ถูกตัดพยานหลักฐานออกไปโดยศาล²¹⁰

3) ศาลจะต้องปฏิเสธพยานหลักฐานที่อัยการนำเสนอ หากจะเป็นผลเสียต่อความยุติธรรมและกระบวนการพิจารณา โดยศาลจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์แวดล้อม รวมถึงพิจารณาว่าพยานหลักฐานได้มาอย่างไร และถ้ายอมรับฟังจะมีผลต่ออย่างไรต่อจำเลย ศาลจะยอมรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยเป็นพยานหลักฐานก็ต่อเมื่ออัยการได้พิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่าคำรับสารภาพสามารถรับฟังได้และได้มาด้วยความสมัครใจ มิได้มาจากการบีบบังคับหรือเป็นสิ่งที่พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้สร้างขึ้นมาเอง²¹¹ กฎเกณฑ์เหล่านี้ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงความกังวลเกี่ยวกับการชั่งน้ำหนักคุณค่าของคำรับสารภาพและความอัคติที่ไม่เป็นธรรมต่อจำเลยหากจะยอมรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานนั่นเอง²¹²

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่เจ้าพนักงานไม่ได้ปฏิบัติตาม PACE ศาลอังกฤษจะเป็นผู้พิจารณาว่าควรจะตัดพยานหลักฐานโดยไม่รับฟังคำรับสารภาพหรือไม่ โดยมีได้ตัดคำรับสารภาพออกจากการรับฟังเป็นพยานหลักฐานทันที โดยจะพิจารณาจากพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณีไปว่าการกระทำของเจ้าพนักงานที่ไม่ชอบตาม PACE นั้น ส่งผลให้คำรับสารภาพของของจำเลยที่ได้รับมาไม่มีความน่าเชื่อถือหรือไม่ จะมีผลต่อความไม่ยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีหรือไม่²¹³

²⁰⁸ Police and Criminal Evidence Act 1984 มาตรา 76 (8)

²⁰⁹ *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 138), by Siriphon Kusonsinwut, 2008, Singapore; University of Illinois. Copyright 2008 by University of Illinois.

²¹⁰ Police and Criminal Evidence Act 1984 มาตรา 76 (1)

²¹¹ Police and Criminal Evidence Act 1984 มาตรา 76 (2) และ (3)

²¹² *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 139). Op.cit.

²¹³ Police and Criminal Evidence Act 1984 มาตรา 78

ซึ่งศาลจะทำการชั่งน้ำหนักเปรียบเทียบกันระหว่างความน่าเชื่อถือในคำรับสารภาพกับผลกระทบต่อความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าสิ่งไหนจะมีมากกว่ากันเป็นสำคัญ ดังนั้นดุลยพินิจเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานของอังกฤษจึงค่อนข้างที่จะพิจารณาบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไปมากกว่า มิได้ตัดคำรับสารภาพที่ได้มาโดยการกระทำของเจ้าพนักงานอันฝ่าฝืนกฎหมายโดยอัตโนมัติดังเช่นกรณีของ *Miranda Rule* ของประเทศสหรัฐอเมริกา²¹⁴ นอกจากนี้ คำรับสารภาพที่ถูกตัดมิให้รับฟังแล้วนั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อข้อเท็จจริงใด ๆ ที่ค้นพบหรือได้รับมาจากคำรับสารภาพนั้นด้วย²¹⁵

3.2.2.2 การค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยก็ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพดังเช่นในมาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ดังนั้น ศาลจึงสามารถรับฟังคำรับสารภาพในเพื่อลงโทษจำเลยหากได้กระทำตามเงื่อนไขที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 3.2.2.1 ดังนั้น บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพตามกฎหมายของประเทศไทย เมื่อพิจารณาแล้วจึงมีลักษณะเดียวกับบทบาทของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงในทางรูปแบบเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยโดยรวมแล้วจะพบว่า ประเทศไทยมีการแบ่งแยกประเภทความผิดอาญาที่ถือเอาตามวิธีพิจารณาซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น²¹⁶

1) *Offences Triable Only Indictment* คือ ความผิดอุกฉกรรจ์ จะเป็นคดีที่มีการพิจารณาในศาล Crown Court เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา (murder) ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (manslaughter) ข่มขืนกระทำชำเรา (rape) ชิงทรัพย์ (robbery) เป็นต้น ซึ่งความผิด

²¹⁴ *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 141-142). Op.cit.

²¹⁵ Ibid. p. 143.

²¹⁶ รายงานการศึกษานโยบายสมบูรณ โครกการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ประมวลกฎหมายอาญา (น. 63). เล่มเดิม. และ จาก ระบบกฎหมายอังกฤษ (น. 180), โดย สุนัย มโนมัยอุดม, 2552, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประเภทนี้ จะต้องพิจารณาคดีในศาล Crown Court และมีคณะลูกขุนเป็นผู้พิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง

2) Offences Triable Summarily เป็นความผิดเล็กน้อยและเป็นความผิดที่ไม่มีโทษจำคุก เป็นความผิดที่มีการพิจารณาโดยรวบรัดในศาล Magistrates' Court ที่เรียกว่า offences triable summarily อย่างไรก็ตามจำนวนที่กระทำความผิดในประเภทนี้ก็มีสิทธิที่จะขอพิจารณาโดยคณะลูกขุนได้เช่นกัน

3) Offences Triable either way ความผิดที่อาจพิจารณาโดยรวบรัดหรือโดยลูกขุน ก็ได้ ความผิดในกรณีนี้จะเป็นความผิดมีความร้ายแรง แต่มิใช่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์ในประเภท indictable offences เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ (Theft) ลักทรัพย์ในเคหสถานในเวลากลางคืน (burglary) เป็นต้น ซึ่งอาจพิจารณาโดยรวบรัดได้ หากจำเลยยินยอม

ในความเป็นจริงแล้วคดีประเภท indictable offences ส่วนใหญ่จะได้รับการพิจารณาโดยรวบรัด

โดยที่การพิจารณาคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นประเภทที่ต้องพิจารณาโดยลูกขุน (indictment) หรือโดยรวบรัด จะเริ่มโดยการยื่นคำฟ้องต่อศาล Magistrate²¹⁷ เมื่อศาล Magistrate ได้รับคำฟ้องแล้ว โดยปกติ ศาล Magistrate ก็จะออกหมายเรียกให้จำเลยมาที่ศาล เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาล Magistrate แล้ว กระบวนพิจารณาต่อไปขึ้นอยู่กับว่าจำเลยจะได้รับการพิจารณาโดยรวบรัด หรือโดยลูกขุน (indictment) ทั้งนี้เพราะในกรณีหลัง ศาล Magistrate จะทำหน้าที่เพียงเป็นผู้ไต่สวนมูลฟ้อง (preliminary examination) ว่าคดีโจทก์มีมูลความผิดหรือไม่ ศาล Magistrate ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวเอง

การไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาที่ต้องพิจารณาโดยลูกขุน (indictment) ปกติจะกระทำโดยศาล Magistrate ฝ่ายเดียว ปัจจุบันยกเว้นคดีที่พิจารณาโดย London police magistrate หรือ provincial tipendiaries จะต้องมีส่วนพิพากษาอย่างน้อย 2 คน ร่วมนั่งพิจารณา ในศตวรรษที่ 17 และ 18 การไต่สวนมูลฟ้องยังไม่เป็นระบบ ศาล Magistrate ถือว่าตนเองมีส่วนร่วมในการไต่สวนว่าคดีมีมูล (prima facie case) หรือไม่ มากกว่าที่จะปล่อยให้เป็นที่ของโจทก์เท่านั้น ดังนั้น การ

²¹⁷ ในประเทศอังกฤษ ในคดีอาญาผู้ยื่นคำฟ้องจะเป็นบุคคลใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เสียหายเสมอไป อาจจะเป็นผู้ที่รู้ข้อเท็จจริงในคดีหรือเป็นเจ้าพนักงานตำรวจหรือประชาชนที่ทำการจับกุมผู้ต้องหา ก็ได้

สืบพยานในชั้นนี้จึงไม่ถือเป็นข้อสำคัญที่จะต้องกระทำต่อหน้าจำเลย และหากจำเลยมาศาลก็ไม่เห็นความสำคัญว่าจำเลยควรมีสถานะที่จะถามค้านพยานโจทก์ นอกจากนี้ ศาล Magistrate ยังทำการสอบถามข้อเท็จจริงกับจำเลยเองด้วย เมื่อศาล Magistrate เห็นว่าคดีมีมูลและรับคำฟ้องของโจทก์ไว้แล้ว คดีที่ต้องพิจารณาโดยลูกขุน (indictment) ศาล Magistrate ก็จะต้องพิจารณาว่าจะส่งคดีดังกล่าวไปพิจารณาในศาล Assizes หรือ Quarter Sessions หรือควรจะปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวโดยมีประกันหรือไม่ เมื่อคดีมาอยู่ต่อหน้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาแล้ว ลำดับต่อไปก็คือการเสนอคำฟ้องต่อศาล (preferment of a bill of indictment)

เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลที่มีอำนาจพิจารณาแล้ว ศาลจะอ่านคำฟ้อง (the indictment) ให้จำเลยฟัง และสอบถามว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ จำเลยจะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หรือจะไม่ยอมให้การใด ๆ (stand mute) ก็ได้²¹⁸ กรณีจำเลยให้การรับสารภาพ (Plea of Guilty) ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงดังฟ้อง และศาลจะพิพากษาไปได้เลยทีเดียว แต่ก่อนที่ศาลจะพิพากษา ศาลจะต้องฟังประเด็นข้อเท็จจริงที่สำคัญจากอัยการเสียก่อนรวมทั้งคำแถลงของตัวจำเลยและทนายจำเลยด้วย และฝ่ายโจทก์และจำเลย ต่างก็มีสิทธิที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงต่าง ๆ แห่งคดีต่อศาลเพื่อให้ศาลใช้ประกอบดุลยพินิจในการกำหนดโทษหนักเบาแก่จำเลย เช่น โจทก์อาจนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจับกุมว่าจำเลยยอมให้จับกุมแต่โดยดีหรือไม่ หรือจำเลยก็อาจจะเสนอข้อเท็จจริงว่าตนก็ได้รับบาดเจ็บจากการทำร้ายจากผู้เสียหายเช่นเดียวกัน²¹⁹ นอกจากนี้ในคดีอุกฉกรรจ์ ถ้าปรากฏว่าจำเลยได้ให้การรับสารภาพโดยที่ตนเองเข้าใจผิดในปัญหา ข้อกฎหมายหรือในปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว ศาลจะเปิดโอกาสให้จำเลยถอนคำให้การรับสารภาพได้ และดำเนินการพิจารณาคดีต่อไปเสมือนหนึ่งว่าจำเลยได้ให้การปฏิเสธ²²⁰ สำหรับในกรณีที่จำเลยปฏิเสธหรือถือว่าได้ปฏิเสธ ศาลก็จะเรียกคณะลูกขุนเข้าห้องพิจารณา และ

²¹⁸ กระบวนพิจารณาในชั้นนี้เรียกว่า arraignment

²¹⁹ จาก เหตุผลและความจำเป็นในการสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ศึกษาเฉพาะคดีจำนำและมิได้ครอบครองเพื่อจำนำซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 (น. 13), โดย พิศล พิรุณ, 2541, กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.

²²⁰ จาก การดำเนินคดีอาญาในศาลอังกฤษ (น. 598), โดย ปรีชา สุมาวงศ์. (สืบค้น 10 กันยายน 2555 จาก ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม)

เริ่มทำการพิจารณาโดยโจทก์แถลงเปิดคดีแล้วนำพยานเข้าเบิกความแต่ละปากจนเสร็จ²²¹ หลังจากนั้น จำเลยก็นำพยานของคนเข้าสืบ

จะเห็นได้ว่า ในประเทศอังกฤษ ความผิดอาญาในคดีอุกฉกรรจ์ ก็ได้ผ่านการไต่สวนมูลฟ้องจากพยานหลักฐานอื่น ๆ มาก่อน ซึ่งในชั้นไต่สวนมูลฟ้องจำเลยจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ การรับสารภาพในชั้นนี้จึงไม่มีผลแต่อย่างใดเพราะยังไม่ไต่ชั้นพิจารณาคดี และหากศาล Magistrate พิจารณาจากพยานหลักฐานแล้วเห็นว่าคดีมีมูลก็จะส่งฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจต่อไป ดังนั้น แม้ว่ากรณีที่จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา ศาลสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องสืบพยานต่อไปได้ก็ตาม แต่ก็ได้ผ่านการตรวจสอบและค้นหาความจริงเบื้องต้นมาแล้วในขั้นตอนการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาล Magistrate มาก่อนแล้วเช่นกัน ซึ่งกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศอังกฤษในลักษณะดังกล่าวนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกานั่นเอง

3.2.3 ประเทศฝรั่งเศส

3.2.3.1 การรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐาน

สำหรับกฎหมายว่าด้วยคำรับสารภาพ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความในปัจจุบัน ได้วางหลักในเรื่องการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานจากคำรับสารภาพไว้ใน มาตรา 428 ว่า “คำรับสารภาพ ซึ่งคล้ายกับองค์ประกอบอื่น ๆ ในการพิสูจน์ความผิดที่ศาลมีดุลยพินิจในการรับฟัง”²²² ซึ่งตรงกันข้ามกับอำนาจหน้าที่ของศาลแพ่งฝรั่งเศส ผู้พิพากษาในคดีอาญาอาจจะตัดสินใจยอมรับฟังคำรับสารภาพแต่เพียงบางส่วนหรือไม่ยอมรับฟังก็ได้ นอกจากนั้น คำรับสารภาพอาจถูกกลับได้ในเวลาใด ๆ ก็ได้ตราบเท่าที่ยังไม่สิ้นสุดกระบวนการพิจารณา อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในประเทศฝรั่งเศสมีหลัก “intime conviction”²²³ คือ หลักการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยจากพยานหลักฐาน

²²¹ เป็นหลักที่ยอมรับกันมานานแล้วว่าหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี (prosecuting counsel) มิใช่เพียงเพื่อให้จำเลยได้รับการลงโทษเท่านั้น แต่มีหน้าที่ดูแลให้คดีดำเนินไปโดยเที่ยงธรรมต่อศาล

²²² *A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard* (p. 200). Op.cit.

²²³ “Intime Conviction” is a French term that means “reasonable conviction; reasonable certainty; state of being satisfied beyond reasonable doubt (personally convinced); personal conviction of the court (after considering all the evidence). F.H.S. Bridge, the Council of Europe”. (French-English Legal Dictionary. (2002). p. 173.

ทั้งปวง ภายใต้หลักการดังกล่าวแล้ว ศาลอาจจะพิพากษาลงโทษโดยพิจารณาจากคำรับสารภาพที่ถูกต้องกลับได้ หรืออาจจะตัดสินให้จำเลยพ้นจากข้อกล่าวหาแม้ว่าจำเลยจะรับสารภาพตลอดกระบวนการพิจารณาก็ตาม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคำรับสารภาพจะมีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ก็ตาม แต่ก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นที่แน่นอนว่าคำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ความจริงได้

การไต่สวนจำเลยในฝรั่งเศส ศาลจะพิจารณาถึงการคุ้มครองสิทธิของจำเลยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายในการออกคำสั่งเกี่ยวกับการสอบสวนหรือการพิจารณา ในเบื้องต้นผู้ต้องหาไม่ต้องการให้คำสาบาน และในการทำสำนวน ตำรวจหรืออัยการจะต้องรวบรวมหาพยานหลักฐานอื่น ๆ มาสนับสนุนถ้อยคำใด ๆ รวมถึงคำรับสารภาพของจำเลยด้วย ซึ่งถ้อยคำทั้งหมดของจำเลยจะถูกรับฟังก่อนพยานหลักฐานอื่นใด ซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้มาซึ่งพยานหลักฐานได้โดยตลอด และจะถือว่าผู้ต้องหาเป็นประธานแห่งการสอบสวนซึ่งไม่ได้เป็นเพียงแค่ผู้มีหน้าที่ในการให้ถ้อยคำเท่านั้น ดังนั้น จึงเป็นหลักประกันได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะรับสารภาพโดยปราศจากการผิดพลาด

คำรับสารภาพของจำเลยด้วยความสมัครใจในชั้นศาลได้รับการพิจารณาว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพิสูจน์ แม้ว่าในปัจจุบัน คำรับสารภาพ จะไม่ได้ถือว่าเป็น Queen of Evidence ดังเช่นในอดีตก็ตาม²²⁴ อย่างไรก็ตาม คำรับสารภาพที่ได้มาด้วยการทรมานหรือการกระทำที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือการปฏิบัติที่เสื่อมทรามจะไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ หลักการนี้ ถือว่าเป็นหลักการในแบบพิธี และถือเป็นหลักการที่สำคัญต่อคุณค่าของคำรับสารภาพที่จะรับฟังเป็นพยานหลักฐาน แม้ว่าหลักการดังกล่าวนี้ยังไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน แต่สามารถพบเห็นได้จากตัวอย่างที่เคยปรากฏ เช่น การปฏิบัติที่รุนแรงทุกประการ รวมถึงการสอบสวนที่ยึดเชื่อเกินสมควร อาจนำไปสู่การไม่ยอมรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานได้ หรือแม้กระทั่งการสะกดจิต หรือการเสพยาเสพติด แม้ว่าจะเป็นกรื่องขอของจำเลยก็ตาม รวมทั้งการใช้เครื่องจับเท็จ ก็ไม่สามารถรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานได้เช่นกัน เนื่องจากวิธีการได้มาซึ่งคำรับสารภาพดังกล่าวเหล่านี้ เป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง คำรับสารภาพที่ได้มาด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องนี้ จะไม่สามารถนำไปอ้างอิงได้ และหากศาล อัยการ หรือ

²²⁴ A comparative study of confession law : The lesson for Thailand regarding the exclusionary rule and confession admissibility standard (p. 142). Op.cit.

ทนายฝ่ายจำเลยคนใดที่ได้นำคำรับสารภาพที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนี้ไปอ้างอิงก็ต้องได้รับโทษทางวินัยด้วย เป็นต้น²²⁵

3.2.3.2 การค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสยอมรับให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานเพื่อลงโทษจำเลยในชั้นพิจารณาคดีได้โดยที่ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพดังเช่นในมาตรา 176 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศฝรั่งเศสแล้วพบว่าบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของศาลฝรั่งเศสมีลักษณะที่เข้มข้นและมีบทบาทมากกว่าศาลไทย กล่าวคือ

ในประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีการแบ่งประเภทความผิดอาญาไว้อย่างมีเอกลักษณ์และเป็นระบบ เรียกว่า การแบ่งประเภทความผิดแบบไตรภาค (Tripartite Classification) โดยแบ่งประเภทความผิดออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่มใหญ่ด้วยกัน ดังนี้²²⁶

1) ความผิดอุกฤษฎ์โทษ (Les crimes) ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-1 ได้แก่ ความผิดที่มีบทระวางโทษ²²⁷ (1) จำคุกตลอดชีวิตหรือกักขังตลอดชีวิต (2) จำคุกหรือกักขังสามสิบปี (3) จำคุกหรือกักขังยี่สิบปี (4) จำคุกหรือกักขังสิบห้าปี (ซึ่งระยะเวลาจำคุกหรือกักขังสำหรับความผิดอุกฤษฎ์โทษที่ต่ำที่สุดกำหนดไว้สิบปี)

แม้ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-1 วรรคแรกจะแบ่งลำดับชั้นโทษจำคุกหรือกักขังไว้เป็น 4 ลำดับ แต่ในวรรคสองของมาตราดังกล่าวก็ได้กำหนดระยะเวลาจำคุกหรือกักขังสำหรับความผิดอุกฤษฎ์โทษที่ต่ำที่สุดไว้ 10 ปี กฎหมายให้ศาลลูกขุนมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำคุกหรือกักขังจำเลยต่ำกว่าสิบห้าปีได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ของการกระทำความผิด แต่อัตราโทษจำคุกหรือกักขังที่ต่ำที่สุดที่จะอยู่ในเกณฑ์ของความผิดอุกฤษฎ์โทษคือ 10 ปี อัตราโทษจำคุก

²²⁵ Ibid. p. 201-202.

²²⁶ จาก รวมบทกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (น. 6-28), โดย อุทัย อาทิวา, 2554, กรุงเทพฯ: วิ. เจ. พรินติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วิ.เจ.พรินติ้ง.

²²⁷ Le Code Penal, Article 131-1. (อ้างไว้ใน รวมบทกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (น. 7), โดย อุทัย อาทิวา, 2554, กรุงเทพฯ: วิ. เจ. พรินติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วิ.เจ.พรินติ้ง.)

หรือกักขังของความผิดอุกฤษฏ์โทษดังกล่าวเท่ากับอัตราโทษจำคุกสูงสุดของความผิดฆนินโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-4 นอกจากโทษจำคุกและกักขังแล้ว ยังมีโทษปรับและโทษเสริมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-10 ด้วย²²⁸ ซึ่งศาลอุทธรณ์สามารถพิพากษาลงโทษดังกล่าวแก่จำเลยควบคู่ไปกับโทษจำคุกหรือกักขังได้

2) ความผิดฆนินโทษ (Les délits) ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-4 ได้กำหนดชั้นของโทษจำคุกไว้สำหรับความผิดฆนินโทษ ดังนี้²²⁹ (1) โทษจำคุกสิบปี (2) โทษจำคุกเจ็ดปี (3) โทษจำคุกห้าปี (4) โทษจำคุกสามปี (5) โทษจำคุกสองปี (6) โทษจำคุกหนึ่งปี (7) โทษจำคุกหกเดือน (8) โทษจำคุกสองเดือน²³⁰

ข้อสังเกตสำหรับการกำหนดโทษจำคุกสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษ และความผิดฆนินโทษตามกฎหมายฝรั่งเศสก็คือ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับปัจจุบันไม่ได้กำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ ซึ่งแตกต่างจากการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1810 แสดงให้เห็นว่าฝ่ายนิติบัญญัติต้องการให้การลงโทษอยู่ในดุลพินิจของผู้พิพากษาอย่างเต็มที่ในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิดและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเพื่อใช้ประกอบการลงโทษ

3) ความผิดหลุโทษ (Les contraventions) เมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ ค.ศ. 1993 ได้มีการยกเลิกโทษจำคุกสำหรับความผิดหลุโทษตามประมวลกฎหมาย

²²⁸ Le Code Penal, Article 131-2. (อ้างไว้ใน *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส* (น. 8), โดย อุทัย อาทิวา, 2554, กรุงเทพฯ: วิ. เจ. พรินต์ติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วิ.เจ.พรินต์ติ้ง.)

²²⁹ Le Code Penal, Article 131-4. (อ้างไว้ใน *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส* (น. 13), โดย อุทัย อาทิวา, 2554, กรุงเทพฯ: วิ. เจ. พรินต์ติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วิ.เจ.พรินต์ติ้ง.)

²³⁰ เป็นบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐบัญญัติเลขที่ 2003-239 ลงวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ. 2003 มาตรา 48. (อ้างไว้ใน *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส* (น. 13), โดย อุทัย อาทิวา, 2554, กรุงเทพฯ: วิ. เจ. พรินต์ติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วิ.เจ.พรินต์ติ้ง.)

อาญา คงมีแต่โทษสองประเภทตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-14²³¹ คือ โทษปรับ และ โทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการ

การแบ่งประเภทความผิดอาญาในประมวลกฎหมายฝรั่งเศสดังกล่าวข้างต้น นอกจากจะทำให้สามารถจัดกลุ่มประเภทความผิดตามความร้ายแรงของโทษอย่างเป็นระบบแล้ว ยังมีความสัมพันธ์อย่างสอดคล้องกับการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาคดีของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่ชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล กล่าวคือการแบ่งประเภทความผิดอาญาจะทำให้ทราบว่าการดำเนินคดีดังกล่าวจะเริ่มต้นที่ใคร และมีกระบวนการดำเนินคดีอย่างไร ศาลไหนเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีนั้น ๆ และมีกระบวนการพิจารณาคดีในศาลอย่างไร ซึ่งในที่นี้จะขอกกล่าวแต่เฉพาะกรณีประเภทความผิดอาญาที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของศาลในการค้นหาความจริง ดังนี้

ศาลในฝรั่งเศสแบ่งออกเป็น ศาลไต่สวนกับศาลตัดสิน ซึ่งศาลไต่สวนจะทำหน้าที่ในการไต่สวนมูลฟ้องเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการพิจารณาคัดสินคดี ผู้พิพากษาไต่สวนของฝรั่งเศส แม้จะมีสถานะเป็นตุลาการ แต่เป็นผู้พิพากษาที่กฎหมายให้อำนาจหน้าที่ในการสอบสวนหรือมอบหมายการสอบสวน (Commission Rogatoire) ให้เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี (La police judiciaire) ดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของผู้พิพากษาไต่สวนได้ การสอบสวนโดยผู้พิพากษาไต่สวนนี้ ผู้ถูกไต่สวนจะได้รับการประกันความยุติธรรมในการดำเนินคดี และในกรณีที่ผู้พิพากษาไต่สวนลงมือทำการสอบสวนคดีด้วยตนเองนี้ จึงมีฐานะเป็นทั้งพนักงานสอบสวนและผู้ที่ทำหน้าที่ตุลาการด้วยในการค้นหาความจริง โดยการแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานทั้งในทางที่เป็นผลร้ายและเป็นคุณแก่ผู้ถูกไต่สวน ศาลไต่สวนจึงเป็นศาลที่มีอำนาจแต่พิจารณารวบรวมหลักฐานทั้งหมดและตัดสินในเบื้องต้นว่ามีมูลพอที่จะส่งฟ้องศาลหรือไม่ โดยไม่มีอำนาจพิพากษา

บทบาทของศาลในฝรั่งเศส มีบทบาทในการค้นหาความจริงในคดีอาญาค่อนข้างสูง แต่อาจจะมีเข้มข้นมากขึ้นน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละประเภทความผิดอาญา กล่าวคือ การไต่สวนมูลฟ้อง

²³¹ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-13. (อ้างไว้ใน *รวมบทกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส* (น. 24), โดย อุทัย อาทิวะ, 2554, กรุงเทพฯ: วิ. เจ. พรินต์ติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วิ.เจ.พรินต์ติ้ง.)

(l'instruction preparatoire) ที่กระทำในศาลไต่สวน มักจะกระทำในคดีความผิดอุกฤษฏ์โทษ แม้ว่าพนักงานอัยการจะรวบรวมพยานหลักฐานอย่างดีแล้วเพียงใดก็ต้องส่งศาลไต่สวนเสมอ ส่วนคดีความผิดฆาตกรรมโทษ อัยการจะส่งให้ศาลไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่เป็นความผิดฆาตกรรมโทษที่ร้ายแรงและยุ่งยากซับซ้อน เช่น คดีความมั่นคงแห่งรัฐ คดีทุจริตทางการเมืองหรือทางการเงิน คดีความปลอดภัยสาธารณะหรือสาธารณสุข คดีค้ายาเสพติด เป็นต้น นั้น จึงต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อน²³² ส่วนคดีลหุโทษ โดยหลักแล้วไม่ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้อง อย่างไรก็ตาม แม้คดีที่มีไต่สวนมูลฟ้องศาล ก็ต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบและการสอบสวนร่วมกับพนักงานอัยการมาก่อนแล้วเช่นกัน

เมื่อศาลไต่สวน ๆ เสร็จสำนวนแล้ว จะส่งสำนวนไปให้อัยการพร้อมด้วยความเห็นว่าฟ้องหรือไม่ฟ้อง ซึ่งความเห็นของอัยการอาจจะแย้งความเห็นศาลไต่สวนก็ได้²³³ หากมีการยื่นฟ้องก็จะต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลตัดสินต่อไป

นอกจากบทบาทของศาลไต่สวนในการค้นหาความจริงที่มีความเข้มข้นดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของฝรั่งเศสยังมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากหลักการฟ้องคดีตามระบบฝรั่งเศส ภายใต้นโยบายที่ว่า รัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย ดังนั้น อำนาจในการฟ้องคดีอาญาจึงเป็นของรัฐโดยมีอัยการในฐานะตัวแทนของรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจ อัยการจะเป็นผู้พิจารณาสั่งฟ้องคดีต่อศาล และเป็นผู้ดูแลกระบวนการพิจารณาในศาลเพื่อสนับสนุนคำฟ้องไปจนถึงสิ้นสุดการพิจารณาคดี²³⁴ นอกจากนี้ การสอบสวนคดีอาญาของฝรั่งเศส ยังเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี อัยการ และศาล กล่าวคือ จะมีความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานอัยการและตำรวจฝ่ายคดี ที่จะต้องทำงานร่วมกันและมีลักษณะเป็นการบังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน ตำรวจฝ่ายคดีจะปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การอำนวยการของพนักงานอัยการ และอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของอธิบดีอัยการประจำศาลชั้นต้นและภายใต้การควบคุมของศาลไต่สวน และ

²³² รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (น. 186). เล่มเดิม.

²³³ จาก การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส (น. 10), โดย สมคิด ณ นคร. (สืบค้น 20 สิงหาคม 2555 จาก ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม)

²³⁴ “การฟ้องคดีอาญา,” (น. 64). เล่มเดิม.

เมื่อเปิดการไต่สวนคดีขึ้นแล้ว ตำรวจฝ่ายคดีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของผู้พิพากษาไต่สวน และส่งข้อมูลและพยานหลักฐานที่แสวงหาและรวบรวมได้ให้กับผู้พิพากษาไต่สวน²³⁵

ดังนั้น การรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในฝรั่งเศส ในคดีความผิดอุกฉกรรจ์โทษ จึงแตกต่างจากไทยตรงที่จะต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องโดยผู้พิพากษาไต่สวนมาชั้นหนึ่งก่อนทุกคดีแล้วนั่นเอง ซึ่งการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาลไต่สวน เป็นลักษณะของการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมด และไม่ปรากฏว่าศาลฝรั่งเศสถือเอาคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ มาเป็นหลักฐานสำคัญในการสั่งว่าคดีมีมูลหรือไม่ด้วยเช่นกัน เนื่องจากศาลไต่สวนของฝรั่งเศสทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้สอบสวนดังเช่นพนักงานสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นนี้ จึงไม่ใช้การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเท่านั้น แต่รวมถึงพยานหลักฐานทั้งปวงที่พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลยด้วยนั่นเอง

นอกจากนี้ หากคดีขึ้นสู่ศาลตัดสินแล้ว จำเลยให้การรับสารภาพ ในทางปฏิบัติแล้ว ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจให้มีการสืบพยานหลักฐานกันต่อไป หรือจะพิพากษาลงโทษจำเลยทันทีโดยไม่ต้องมีการสืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ แต่กระนั้นก็ตามการกระทำความผิดอุกฉกรรจ์โทษ ก็จะต้องผ่านการกลั่นกรองมาชั้นหนึ่งก่อนแล้วในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนั่นเอง ส่วนในคดีความผิดที่ไม่ได้ผ่านการไต่สวนมูลฟ้อง และจำเลยได้ให้การรับสารภาพในชั้นศาลตัดสิน แม้ว่าศาลตัดสินอาจจะพิพากษาลงโทษจำเลยจากคำรับสารภาพนั้นได้ แต่การกระทำความผิดของจำเลยก็ได้ผ่านการกลั่นกรองมาในระดับหนึ่งในชั้นสอบสวนเช่นกัน เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนของฝรั่งเศสมีความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานอัยการและตำรวจฝ่ายคดี ที่จะต้องทำงานร่วมกันและมีลักษณะเป็นการบังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ คือ ตำรวจฝ่ายคดีจะปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การอำนวยการของพนักงานอัยการ และอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของอธิบดีอัยการ ประจำศาลชั้นต้นและอยู่ภายใต้การควบคุมของศาลไต่สวน จึงอาจกล่าวได้ว่า ในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ได้ทำการรวบรวมพยานหลักฐานมาอย่างรอบคอบร่วมกันแล้ว เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานเพียงพอที่จะชี้ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจึงได้ใช้ดุลยพินิจฟ้องคดีต่อศาลตัดสิน กระบวนการในชั้นสอบสวนที่อัยการและตำรวจได้ทำงานร่วมกันมาโดยตลอดเช่นนี้

²³⁵ รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (น. 81-84). เล่มเดิม.

จึงมีความน่าเชื่อถือของประเทศไทย เพราะระบบกฎหมายไทย ได้แบ่งแยกการสอบสวนฟ้องร้องออกจากกัน พนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนแต่เพียงผู้เดียว พนักงานอัยการไม่ใช่ผู้มีอำนาจสอบสวนโดยตรง มีอำนาจเพียงการสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม หรือ เรียกให้ส่งพยานมาเพื่อซักถามเพื่อมีคำสั่งต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 เท่านั้น ดังนั้นสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่ส่งต่อมายังพนักงานอัยการเพื่อใช้ดุลยพินิจฟ้องคดีต่อศาลจึงมิได้ผ่านการกลั่นกรองมาอย่างรอบคอบเพียงพอดังเช่นในประเทศฝรั่งเศส

จะเห็นได้ว่า กระบวนการยุติธรรมในฝรั่งเศส ตั้งแต่ในชั้นสอบสวนจนถึงชั้นพิจารณาของศาลทำหน้าที่ตามหลักของการดำเนินคดีอาญาที่มุ่งเน้นการค้นหาความจริงในคดีอาญาเป็นสำคัญ แม้กระทั่งศาลในฝรั่งเศส ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนในศาลไต่สวนก็ได้เข้ามามีบทบาทเชิงรุกในการทำหน้าที่ค้นหาความจริงในเนื้อหาแห่งคดีด้วยตนเอง มิได้วางตนเป็นกลางเพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่คู่ความเสนอเท่านั้น กระบวนการในชั้นไต่สวนมูลฟ้องของฝรั่งเศส จึงถือว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากสำหรับการทำหน้าที่ของศาลตามหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา ซึ่งระบบการไต่สวนมูลฟ้องในประเทศไทยพบว่าทางปฏิบัติของวิธีพิจารณาความอาญาของไทยจำกัดการไต่สวนมูลฟ้องไว้เฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาต่อศาลโดยตรงเท่านั้น หากอัยการฟ้องศาลไม่ว่าจะเป็นคดีใดก็จะไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน การไต่สวนมูลฟ้องของไทยจึงเป็นเรื่องเฉพาะระหว่างผู้เสียหายกับศาลเท่านั้น นอกจากนี้บทบาทของผู้พิพากษาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแตกต่างจากฝรั่งเศส แม้ไทยจะมีชั้นไต่สวนมูลฟ้องและชั้นพิจารณาเช่นเดียวกัน แต่บทบาทการทำหน้าที่ของผู้พิพากษานั้น ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก ศาลยังคงวางตนเป็นกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ หากจำเลยรับสารภาพในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลก็จะประทับรับฟ้องไว้ทันที การไต่สวนมูลฟ้องตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยจึงเป็นการไต่สวนเพียงเพื่อต้องการรู้ว่าคดีมีมูลหรือไม่เท่านั้น²³⁶ และให้ความสำคัญกับคำรับสารภาพของจำเลยเป็นสำคัญสำหรับการวินิจฉัยว่าคดีมีมูลในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ โดยไม่ได้มีความมุ่งหมายที่จะรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงอย่างเช่นการไต่สวนมูลฟ้องของศาลไต่สวนในประเทศฝรั่งเศส และเมื่อจำเลยยืนยันคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาในศาลไทย ก็จะนำไปสู่กระบวนการตามประมวล

²³⁶ การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส (น.143). เล่มเดิม.

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 จะเห็นได้ว่าการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพโดยศาลไทยนั้น มีบทบาทค่อนข้างน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศฝรั่งเศส

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศฝรั่งเศส จะยอมรับมาตรการเรื่อง “ความตกลงทางอาญา” (La composition pénale) ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea Bargaining) ของสหรัฐอเมริกาในแง่ของการคัดกระบวนพิจารณาเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นศาลออกไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล แต่ขอบเขตของการบังคับใช้มาตรการความตกลงทางอาญานั้น ไม่ได้กว้างขวางเหมือนกับมาตรการต่อรองคำรับสารภาพในระบบกฎหมายอเมริกัน ซึ่งใช้กับคดีเกือบทุกประเภท แต่มาตรการเรื่อง “ความตกลงทางอาญา” จะใช้กับคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปี²³⁷ และการใช้มาตรการดังกล่าวจะต้องอยู่ในขั้นตอนก่อนที่พนักงานอัยการจะฟ้องคดี และห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นข้อเสนอในระหว่างเวลาที่ผู้ต้องหายังถูกควบคุมตัวอยู่โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อเป็นหลักประกันว่า ความยินยอมตามข้อตกลงทางอาญานั้น จะต้องได้มาโดยความยินยอมของผู้ต้องหาโดยชอบ ไม่ได้เกิดจากการบังคับ ขู่เข็ญ หรือข่มขู่โดยประการใด ๆ²³⁸ นอกจากนี้มาตรการความตกลงทางอาญา ให้อำนาจพนักงานอัยการแต่เพียงใช้วิธีการตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยไม่มีการลงโทษจำคุก ซึ่งวิธีการดังกล่าวได้แก่²³⁹

- 1) การชำระเงินจำนวนหนึ่งแก่คลังแผ่นดิน คล้ายกับโทษปรับ
- 2) การยอมให้ทรัพย์สินที่ใช้หรือมุ่งหมายที่จะใช้ในการกระทำความผิดหรือที่ได้มาโดยการกระทำความผิดตกเป็นของรัฐ คล้ายกับโทษริบทรัพย์สิน
- 3) การส่งมอบใบอนุญาตขับขี่ยรถยนต์หรือใบอนุญาตล่าสัตว์ให้แก่เจ้าหน้าที่ของศาลชั้นต้น คล้ายกับโทษยึดใบอนุญาตขับขี่ยหรือล่าสัตว์
- 4) การทำงานเพื่อประโยชน์ชุมชนโดยไม่มีค่าตอบแทน คล้ายกับโทษการทำงานบริการสาธารณะ

²³⁷ รวบรวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส เรื่อง โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส. หน้าเดิม.

²³⁸ แหล่งเดิม. หน้า 180.

²³⁹ จาก คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (น. 62), โดย อุทัย อาทิวา, 2554, กรุงเทพฯ: วิ. เจ. พรินต์ติ้ง. ลิขสิทธิ์ 2554 โดยสำนักพิมพ์วิ. เจ. พรินต์ติ้ง.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า แม้ประเทศฝรั่งเศสจะยอมรับหลักการเรื่องความตกลงทางอาญามาใช้ในลักษณะคล้ายกับหลักการต่อรองคำรับสารภาพของสหรัฐอเมริกา แต่ก็จะใช้กับคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปีซึ่งไม่ใช่ความผิดอุกฉกรรจ์โทษนั่นเอง

จากการศึกษาหลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาเพื่อพิพากษาลงโทษจำเลย ทั้งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยและของต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะตามกฎหมายไทย หรือ ต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้ให้ความสำคัญกับคำรับสารภาพ และต่างก็ถือว่าคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่ศาลสามารถรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ และสิ่งที่ทุก ๆ ประเทศต่างเห็นเหมือนกันก็คือ การรับสารภาพ จะต้องได้มาด้วยความสมัครใจ และกระบวนการก่อนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพของจำเลยก็ต้องชอบด้วยกฎหมายอันเป็นไปตามหลักการประกันสิทธิและเสรีภาพของจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเอง

แต่กระบวนการวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันอยู่ระบบกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ดังจะเห็นได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ เป็นประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งยึดถือหลักการต่อสู้ระหว่างคู่ความเป็นหลัก ดังนั้น บทบาทของศาลจะค่อนข้างวางตนเป็นกลาง ผู้มีหน้าที่สืบพยานคือคู่ความไม่ใช่ศาล ดังนั้น บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคดีอาญาจึงไม่ใช่เรื่องที่สำคัญ ดังนั้น เมื่อจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาคดีและไม่ปรากฏว่ากระบวนการได้มาซึ่งคำรับสารภาพนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลก็จะพิพากษาลงโทษจำเลยโดยไม่มีการสืบพยานโจทก์ต่อไป แต่ในเรื่องของการไต่สวนมูลฟ้องของประเทศสหรัฐอเมริกา แม้ว่าอัยการจะเป็นผู้ฟ้องคดี แต่ในความผิดร้ายแรง ก็ต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องมาก่อนจนกว่าศาลจะเห็นว่าคดีมีมูลเพียงพอจึงจะอนุญาตให้อัยการฟ้องคดีต่อศาลในชั้นพิจารณาต่อไป ส่วนในประเทศอังกฤษ ในคดีความผิดอาญา ไม่ว่าผู้ใดจะเป็นคนฟ้องคดีก็ตาม โดยหลักแล้วจะต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาล magistrate ก่อนที่จะส่งฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจต่อไป และนอกจากนี้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็จะไม่มีการถามคำให้การ และถึงแม้ว่าจะมีการรับสารภาพในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง กฎหมายวิธีพิจารณาความของสหรัฐอเมริกาก็มิได้กำหนดเป็นเงื่อนไขว่าคำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นนี้เป็นเหตุให้คดีของโจทก์มีมูล แต่ศาลจะเพ่งเล็งและให้ความสำคัญไปที่การไต่สวนมูลฟ้องจากพยานหลักฐานของโจทก์มากกว่า ดังนั้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า แม้ว่าในทางปฏิบัติ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณาดีของศาลไม่ว่าจะในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยโดยไม่มีการสืบพยานโจทก์ต่อไป แต่ในประเทศอังกฤษ สำหรับความผิดอาญา โดยหลักก็จะต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องโดยศาล magistrate ก่อน หรือความผิดร้ายแรงตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องโดยคณะลูกขุนหรือศาลก่อนอนุญาตให้อัยการฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวก็คือการพิจารณาจากพยานหลักฐานอื่น ๆ นอกเหนือจากคำรับสารภาพมาก่อนแล้วนั่นเอง

ส่วนประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ และวิธีพิจารณาในศาลมุ่งเน้นการไต่สวนเพื่อค้นหาความจริงในคดี ดังนั้นศาลในฝรั่งเศสจึงค่อนข้างมีบทบาทมากในการค้นหาความจริง ซึ่งกรณีที่จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสจะมีได้มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกันกับมาตรา 176 ของไทย แต่ก็หลักทั่วไปที่ว่าศาลจะรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาเพื่อลงโทษจำเลยโดยไม่ต้องสืบพยานต่อไปก็ได้ หรือจะใช้ดุลยพินิจให้มีการสืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามบทบาทของศาลไต่สวนในการไต่สวนมูลฟ้องความผิดอาญาอุกฤษฎ์โทษ ที่ศาลไต่สวนจะทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงเหมือนกับพนักงานสอบสวน ก่อนที่จะวินิจฉัยว่าคดีมีมูลหรือไม่นั้น ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทเชิงรุกของศาลฝรั่งเศสเป็นอย่างยิ่งสำหรับการค้นหาความจริงในคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง ดังนั้น แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสจะมีได้มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกันกับมาตรา 176 ของไทย แต่การกระทำความผิดอุกฤษฎ์โทษของจำเลยก็ได้ผ่านการกลั่นกรองมาชั้นหนึ่งก่อนแล้วในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนั่นเอง ส่วนในคดีความผิดที่ไม่ได้ผ่านการไต่สวนมูลฟ้อง และจำเลยได้ให้การรับสารภาพในชั้นศาลตัดสิน แม้ว่าศาลตัดสินอาจจะพิพากษาลงโทษจำเลยจากคำรับสารภาพนั้นได้ แต่การกระทำความผิดของจำเลยก็ได้ผ่านการกลั่นกรองมาในระดับหนึ่งในชั้นสอบสวนโดยการสอบสวนร่วมกันระหว่างตำรวจและอัยการภายใต้การควบคุมของศาลไต่สวนนั่นเอง

เมื่อเปรียบเทียบกับ การรับฟังคำรับสารภาพของไทย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มาตรา 176 วรรคแรก จะพบว่า แม้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยจะกำหนดให้คดีความผิดอาญาที่รับสารภาพหากมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่

หนักกว่านั้น ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยทันทีไม่ได้ ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงเสียก่อน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 แต่เมื่อพิจารณาประกอบกับกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องของไทยนั้น พบว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของไทยมาตรา 162 กำหนดบังคับให้มีการไต่สวนมูลฟ้องก็ต่อเมื่อราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเท่านั้น นอกจากนี้ กฎหมายยังได้บัญญัติว่า หากได้ไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่อัยการเป็นโจทก์แล้วจำเลยรับสารภาพก็ให้ศาลประทับรับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปได้ คำรับสารภาพของจำเลยในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ศาลจะวินิจฉัยได้ทันทีว่าคดีของโจทก์มีมูลมากกว่าพยานหลักฐานอื่น ๆ ของโจทก์ ดังนั้นจึงทำให้การรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาของศาลต่างประเทศมีความน่าเชื่อถือมากกว่าของไทย เนื่องจากผ่านการกลั่นกรองอย่างรอบคอบมาก่อนแล้วนั่นเอง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า แม้ว่ากฎหมายไทยจะมีหลักการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ซึ่งกำหนดให้คดีความผิดอาญาที่รับสารภาพหากมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยทันทีไม่ได้ ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงเสียก่อน แต่ในคดีความผิดอาญาร้ายแรงที่ไม่มีอัตราโทษอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) แต่ศาลอาจพิพากษาจำคุกขั้นสูงสุดได้ถึง 10 ปี หรือ 20 ปี ซึ่งกฎหมายไม่ได้บัญญัติบังคับให้มีการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพจำเลยก่อนแต่อย่างใด และเป็นความผิดอาญาที่มีโทษสูง ซึ่งศาลสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยที่รับสารภาพได้ทันทีนั้น หากอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดี ก็มักจะไม่มีไต่สวนมูลฟ้องโดยศาลมาก่อน หรือแม้แต่หากมีการไต่สวนมูลฟ้องมาก่อน หากมีการรับสารภาพในชั้นไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ ศาลก็จะประทับรับฟ้องไว้ทันทีตาม มาตรา 162 โดยมีได้ทำหน้าที่ค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ หรือการพิจารณาจากพยานหลักฐานอื่น ๆ ของโจทก์ประกอบการสั่งคดีอีกเช่นกัน